

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

โรงเรียนบ้านอ้อยช้าง พุทธศักราช ๒๕๖๓

ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จัดทำขึ้นเพื่อให้โรงเรียนบ้านอ้อยช้าง ซึ่งจัดการศึกษา
ระดับปฐมวัย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับเด็กและ
สภาพท้องถิ่น เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ
สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย สำนึกความเป็นไทย และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และ
ประเทศไทยในอนาคต อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานตามจุดหมายหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช
๒๕๖๐

โรงเรียนบ้านอ้อยช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๖ ขอขอบคุณผู้ที่มี
ส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านอ้อยช้าง ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้จัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียน
ต่อไป

(นายสุทธิพงศ์ บุญสงค์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอ้อยช้าง

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
ความนำ	๑
ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย	๒
วิสัยทัศน์	๒
หลักการ	๓
แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย	๔
ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนบ้านอ้อยช้าง	๗
พัฒนาการเด็กปฐมวัย	๙
มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์	๑๐
การจัดเวลาเรียน	๒๒
สาระการเรียนรู้รายปี	๒๓
การจัดประสบการณ์	๒๙
การประเมินพัฒนาการ	๔๒
การบริหารจัดการหลักสูตร	๖๖
การจัดการศึกษาปฐมวัย(ได้กอายุ๓-๕ปี)สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ	๖๙
การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัย กับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑	๗๐
การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน	๗๒

ความนำ

สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ รวมทั้งกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี(พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) แผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔)นำไปสู่การกำหนดทักษะสำคัญสำหรับเด็กในศตวรรษที่ ๒๑ ที่มีความสำคัญในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความสอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้มีการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยอย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เป็นหลักสูตรสถานศึกษา สถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานตามจุดหมายหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครบถ้วน ชุมชน สังคม และประเทศชาติในอนาคต

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง ๖ ปี บริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและ พัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่ เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐาน คุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

วิสัยทัศน์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้าน อย่างเป็นองค์รวม มีคุณภาพ และเต็มตามศักยภาพโดยมีหลักการดังนี้

๑. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน
๒. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
๓. ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนที่เพียงพอ
๔. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข
๕. สร้างความรู้ ความเข้าใจและประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พัฒนาขึ้นบนแนวคิดหลักสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยถือว่าการเล่นของเด็กเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของสมอง ผ่านสื่อที่ต้องเอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นประสาทสัมผัสทั้งห้า โดยครูจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ทั้งนี้ หลักสูตรฉบับนี้มีแนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิต พัฒนาการของเด็กแต่ละคนจะมีลำดับขั้นตอนลักษณะเดียวกัน แต่อัตราและระยะเวลาในการผ่านขั้นตอนต่าง ๆ อาจแตกต่างกันได้ขั้นตอนแรกๆจะเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการขั้นต่อไป พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา แต่ละส่วนส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน เมื่อด้านหนึ่งก้าวหน้าอีกด้านหนึ่งจะก้าวหน้าตามด้วยในทำนองเดียวกันถ้าด้านหนึ่งด้านใดผิดปกติจะทำให้ด้านอื่น ๆ ผิดปกติตามด้วย แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการด้านร่างกายอธิบายว่าการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กมีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถด้านนั้นก่อน สำหรับทฤษฎีด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคมอธิบายว่า การอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ความรักและความอบอุ่นเป็นพื้นฐานของความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่ได้รับความรักและความอบอุ่นจะมีความไว้วางใจในผู้อื่น เห็นคุณค่าของตนเอง จะมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความเป็นประชาธิปไตยและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาอธิบายว่า เด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ รวมทั้งค่านิยมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ

๒. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเล่นอย่างมีจุดหมายเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ขณะที่เด็กเล่นจะเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันด้วย จากการเล่นเด็กจะมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ผ่อนคลายอารมณ์ และแสดงออกของตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำ

การทดลอง คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งแวดล้อม และช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังนั้นเด็กควรมีโอกาสเล่น ปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งแวดล้อมรอบตัว และเลือกกิจกรรมการเล่นด้วยตนเอง

๓. แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของสมอง สมองเป็นอวัยวะที่มีความสำคัญที่สุดในร่างกายของคนเรา เพราะการที่มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้นั้นต้องอาศัยสมองและระบบประสาทเป็นพื้นฐาน การรับรู้ รับความรู้สึกจากประสาทสัมผัสทั้งห้า การเชื่อมโยงต่อกันของเซลล์สมองส่วนมากเกิดขึ้นก่อนอายุ ๕ ปี และปฏิสัมพันธ์แรกเริ่มระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ มีผลโดยตรงต่อการสร้างเซลล์สมองและจุดเชื่อมต่อ โดยในช่วง ๓ ปีแรกของชีวิต สมองเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมาก มีการสร้างเซลล์สมองและจุดเชื่อมต่อขึ้นมามากมาย มีการสร้างไขมันหรือมันสมองหุ้มล้อมรอบเส้นใยสมองด้วย พอเด็กอายุ ๓ ปี สมองจะมีขนาดประมาณ ๘๐ % ของสมองผู้ใหญ่ มีเซลล์สมองนับหมื่นล้านเซลล์ เซลล์สมองและจุดเชื่อมต่อเหล่านี้ยังได้รับการกระตุ้นมากเท่าใด การเชื่อมต่อกันระหว่างเซลล์สมองยิ่งมีมากขึ้นและความสามารถทางการคิดยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น ถ้าหากเด็กขาดการกระตุ้นหรือส่งเสริมจากสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เซลล์สมองและจุดเชื่อมต่อที่สร้างขึ้นมากก็จะหายไป เด็กที่ได้รับความเครียดอยู่ตลอดเวลาจะทำให้ขาดความสามารถที่จะเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ส่วนต่าง ๆ ของสมองเจริญเติบโตและเริ่มมีความสามารถในการทำหน้าที่ในช่วงเวลาต่างกัน จึงอธิบายได้ว่าการเรียนรู้ทักษะบางอย่างจะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดเฉพาะในช่วงเวลาหนึ่งที่เรียกว่า ”หน้าต่างของโอกาสการเรียนรู้” ซึ่งเป็นช่วงที่พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูและครูสามารถช่วยให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาสิ่งนั้น ๆ ได้ดีที่สุด เมื่อพ้นช่วงนี้ไปแล้วโอกาสนั้นจะฝืนยากหรือเด็กอาจทำไม่ได้เลย เช่น การเชื่อมโยงวงจรประสาทของการมองเห็นและรับรู้ภาพจะต้องได้รับการกระตุ้นทำงานตั้งแต่ ๓ หรือ ๔ เดือนแรกของชีวิตจึงจะมีพัฒนาการตามปกติ ช่วงเวลาของการเรียนภาษาคือ อายุ ๓ – ๕ ปีแรกของชีวิต เด็กจะพูดได้ชัด คล่องและถูกต้อง โดยการพัฒนาจากการพูดเป็นคำ ๆ มาเป็นประโยคและเล่าเรื่องได้ เป็นต้น

๔. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจและเรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง การใช้สื่อการเรียนรู้ต้องปลอดภัยต่อตัวเด็กและเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจ และความต้องการของเด็กที่หลากหลาย สื่อประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยควรมีสื่อทั้งที่เป็นประเภท ๒ มิติและ/หรือ ๓ มิติ ที่เป็นสื่อของจริง สื่อ

ธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อสะท้อนวัฒนธรรม สื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้ครบทุกด้าน ทั้งนี้ สื่อต้องเอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าโดยการจัดการใช้สื่อสำหรับเด็กปฐมวัยต้องเริ่มต้นจากสื่อของจริง ของจำลอง ภาพถ่าย ภาพโครงร่างและสัญลักษณ์ตามลำดับ

๕. แนวคิดเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม เด็กเมื่อเกิดมาจะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งไม่เพียงแต่จะได้รับอิทธิพลจากการปฏิบัติแบบดั้งเดิมตามประเพณี มรดก และความรู้ของบรรพบุรุษ แต่ยังได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ ค่านิยมและความเชื่อของบุคคลในครอบครัว และชุมชนของแต่ละที่ด้วย บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมตัวเด็กทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป ครูจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมตัวเด็ก มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ครูควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนา เกิดการเรียนรู้และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่นมีความสุข เป็นการเตรียมเด็กไปสู่สังคมในอนาคตกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อและวัฒนธรรม เช่น ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเรื่องศาสนา ประเทศพม่า ลาว กัมพูชาก็จะคล้ายคลึงกับคนไทยในการทำบุญตักบาตร การสวดมนต์ไหว้พระ การให้ความเคารพพระสงฆ์ การทำบุญเลี้ยงพระ การเวียนเทียนเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีเข้าพรรษาสำหรับประเทศมาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามจึงมีวัฒนธรรมแบบอิสลาม ประเทศฟิลิปปินส์ได้รับอิทธิพลจากคริสต์ศาสนา ประเทศสิงคโปร์และเวียดนามนับถือหลายศาสนา โดยนับถือลัทธิธรรมเนียบแบบจีนเป็นหลัก เป็นต้น

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนบ้านอ้อยช้าง

โรงเรียนจัดการพัฒนาเด็กอายุ ๔-๕ ปีบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาการทางสมองของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ผ่านการเล่น การช่วยเหลือตนเอง มีทักษะในการดำรงชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความรัก ความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิต และพัฒนาเด็กมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

วิสัยทัศน์

ภายในปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ โรงเรียน มุ่งเน้นพัฒนาเด็กอายุ ๔-๕ ปีให้มีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์- จิตใจ สังคม และสติปัญญาเหมาะสมกับวัย เน้นให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นช่วยเหลือตนเอง ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยการประหยัดอดออม โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ภารกิจหรือพันธกิจ

๑. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยทั้ง ๔ ด้าน อย่างสมดุลและเต็มศักยภาพ
๒. พัฒนาครูและบุคลากรด้านการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเล่นที่มีจุดหมายอย่างต่อเนื่อง
๓. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
๔. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองของเด็ก โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้เสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
๕. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

เป้าหมาย

๑. เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาเป็นองค์รวมอย่างสมดุลและมีความสุข
๒. ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเล่นโดยใช้กระบวนการวางแผน การปฏิบัติ และการทบทวน
๓. มีสภาพแวดล้อม สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างพอเพียง
๔. ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และเมื่อมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อเด็กจบการศึกษา ระดับปฐมวัย ดังนี้

๑. มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี
๒. มีสุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตใจที่ดีงาม
๓. มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
๔. มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

พัฒนาการเด็กปฐมวัย

พัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามวุฒิภาวะและสภาพแวดล้อมที่เด็กได้รับ พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงวัยอาจเร็วหรือช้าแตกต่างกันไปในเด็กแต่ละคน มีรายละเอียด ดังนี้

๑. พัฒนาการด้านร่างกาย เป็นพัฒนาการที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของร่างกายในด้านโครงสร้างของร่างกาย ด้านความสามารถในการเคลื่อนไหว และด้านการมีสุขภาพอนามัยที่ดี รวมถึงการใช้สัมผัสรับรู้ การใช้ตาและมือประสานกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เด็กอายุ ๓-๕ ปีมีการเจริญเติบโตรวดเร็วโดยเฉพาะในเรื่องน้ำหนักและส่วนสูง กล้ามเนื้อใหญ่จะมีความก้าวหน้ามากกว่ากล้ามเนื้อเล็ก สามารถบังคับการเคลื่อนไหวของร่างกายได้ดี มีความคล่องแคล่วว่องไวในการเดิน สามารถวิ่ง กระโดด ควบคุมและบังคับการทรงตัวได้ดี จึงชอบเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง พร้อมทั้งจะออกกำลังและเคลื่อนไหวในลักษณะต่าง ๆ ส่วนกล้ามเนื้อเล็กและความสัมพันธ์ระหว่างตาและมือยังไม่สมบูรณ์ การสัมผัสหรือการใช้มือมีความละเอียดขึ้น ใช้มือหยิบจับสิ่งของต่าง ๆ ได้มากขึ้น ถ้าเด็กไม่เครียดหรือกังวลจะสามารถทำกิจกรรมที่พัฒนากล้ามเนื้อเล็กได้ดีและนานขึ้น

๒. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นความสามารถในการรู้สึกและแสดงความรู้สึกของเด็ก เช่นพอใจ ไม่พอใจ รัก ชอบ สนใจ เกิด โดยที่เด็กรู้จักควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ เผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกที่ดีและการนับถือตนเอง เด็กอายุ ๓-๕ ปีจะแสดงความรู้สึกอย่างเต็มที่ ไม่ปิดบัง ซ่อนเร้น เช่น ดีใจ เสียใจ โกรธแต่จะเกิดเพียงชั่วคราวแล้วหายไป การที่เด็กเปลี่ยนแปลงอารมณ์ง่ายเพราะมีช่วงความสนใจระยะสั้น เมื่อมีสิ่งใดน่าสนใจก็จะเปลี่ยนความสนใจไปตามสิ่งนั้น เด็กวันนี้นักหวาดกลัวสิ่งต่าง ๆ เช่น ความมืด หรือสัตว์ต่าง ๆ ความกลัวของเด็กเกิดจากจินตนาการ ซึ่งเด็กว่าเป็นเรื่องจริงสำหรับตน เพราะยังสับสนระหว่างเรื่องปรุงแต่งและเรื่องจริง ความสามารถแสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสมกับวัย รวมถึงชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น เพราะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางน้อยลงและต้องการความสนใจจากผู้อื่นมากขึ้น

๓. พัฒนาการด้านสังคม เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมครั้งแรกในครอบครัว โดยมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่และพี่น้อง เมื่อโตขึ้นต้องไปสถานศึกษา เด็กเริ่มเรียนรู้การติดต่อและการมีสัมพันธ์กับบุคคลนอกครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยเดียวกัน เด็กได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้าสังคมกับเด็กอื่นพร้อม ๆ กับรู้จักร่วมมือในการเล่นกับกลุ่มเพื่อน เจตคติและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กจะก่อขึ้นในวัยนี้และจะแผ่แน่นยากที่จะเปลี่ยนแปลงในวัยต่อมา ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยนี้ มี ๒ ลักษณะ คือลักษณะแรกนั้นเป็นความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และลักษณะที่สองเป็นความสัมพันธ์กับเด็กในวัยใกล้เคียงกัน

๔. ด้านสติปัญญา ความคิดของเด็กวัยนี้มีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ยังไม่สามารถเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น เด็กมีความคิดเพียงแต่ว่าทุกคนมองสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ เหมือนตนเอง ความคิดของตนเองเป็นใหญ่ที่สุด เมื่ออายุ ๔-๕ ปี เด็กสามารถโต้ตอบหรือมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบตัวได้ สามารถจำสิ่งต่าง ๆ

ที่ได้กระทำซ้ำกันบ่อย ๆ ได้ดี เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ แก้ปัญหาการลองผิดลองถูกจากการรับรู้มากกว่าการใช้เหตุผลความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวพัฒนาอย่างรวดเร็วตามอายุที่เพิ่มขึ้น ในส่วนของพัฒนาการทางภาษา เด็กวัยนี้เป็นระยะเวลาของการพัฒนาภาษาอย่างรวดเร็ว โดยมีการฝึกฝนการใช้ภาษาจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปของการพูดคุย การตอบคำถาม การเล่าเรื่อง การเล่านิทานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในสถานศึกษา เด็กปฐมวัยสามารถใช้ภาษาแทนความคิดของตนเองและใช้ภาษาในการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่นได้คำพูดของเด็กวัยนี้ อาจทำให้ผู้ใหญ่บางคนเข้าใจว่าเด็กรู้มากแล้วแต่ที่จริงเด็กยังไม่เข้าใจความหมายของคำและเรื่องราวลึกซึ้งนัก

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำนวน ๑๒ มาตรฐาน ประกอบด้วย

๑.พัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย ๒ มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ ๑ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

มาตรฐานที่ ๒ กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

๒.พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย ๓ มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ ๓ มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

มาตรฐานที่ ๔ ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

มาตรฐานที่ ๕ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

๓.พัฒนาการด้านสังคม ประกอบด้วย ๓ มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ ๖ มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานที่ ๗ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

มาตรฐานที่ ๘ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๔.พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย ๔ มาตรฐานคือ

มาตรฐานที่ ๙ ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

มาตรฐานที่ ๑๐ มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้

มาตรฐานที่ ๑๑ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ ๑๒ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้

เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาเด็กที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

สภาพที่พึงประสงค์

สภาพที่พึงประสงค์เป็นพฤติกรรมหรือความสามารถตามวัยที่คาดหวังให้เด็กเกิด บนพื้นฐานพัฒนาการตามวัยหรือความสามารถตามธรรมชาติในแต่ละระดับอายุเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดสาระเรียนรู้ใน การจัดประสบการณ์ กิจกรรมและประเมินพัฒนาการเด็ก โดยมีรายละเอียดของมาตรฐาน มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ ดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยเด็กมีสุขนิสัยที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ ๑.๑ มีน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ของกรมอนามัย	-น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ของกรมอนามัย	-น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ของกรมอนามัย

ตัวบ่งชี้ที่ ๑.๒ มีสุขภาพอนามัย สุขนิสัยที่ดี

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-ยอมรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และดื่มน้ำที่สะอาดเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และดื่มน้ำสะอาดด้วยตนเอง	-รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้หลายชนิดและดื่มน้ำสะอาดได้ด้วยตนเอง
-ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง	-ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง
-นอนพักผ่อนเป็นเวลา	-นอนพักผ่อนเป็นเวลา	-นอนพักผ่อนเป็นเวลา
-ออกกำลังกายเป็นเวลา	-ออกกำลังกายเป็นเวลา	-ออกกำลังกายเป็นเวลา

ตัวบ่งชี้ที่ ๑.๓ รักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-เล่นและทำกิจกรรมอย่างปลอดภัย เมื่อมีผู้ชี้แนะ	-เล่นและทำกิจกรรมอย่างปลอดภัย ด้วยตนเอง	-เล่นและทำกิจกรรมและปฏิบัติต่อ ผู้อื่นอย่างปลอดภัย

มาตรฐานที่ ๒ กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสาน
สัมพันธ์กัน

ตัวบ่งชี้ที่ ๒.๑ เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่วประสานสัมพันธ์และทรงตัวได้

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-เดินตามแนวที่กำหนดได้	-เดินต่อเท้าไปข้างหน้าเป็นเส้นตรง ได้โดยไม่ต้องกางแขน	-เดินต่อเท้าถอยหลังเป็นเส้นตรงได้โดย ไม่ต้องกางแขน
-กระโดดสองขา ขึ้นลงอยู่กับที่ได้	-กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้โดยไม่ เสียการทรงตัว	-กระโดดขาเดียว ไปข้างหน้าได้อย่าง ต่อเนื่องโดยไม่เสียการทรงตัว
-วิ่งแล้วหยุดได้	-วิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้	-วิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้อย่าง คล่องแคล่ว
-รับลูกบอลโดยใช้มือและลำตัวช่วย	-รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสองข้าง	-รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้

ตัวบ่งชี้ที่ ๒.๓ ใช้มือ-ตาประสานสัมพันธ์กัน

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-ใช้กรรไกรตัดกระดาษจากกันได้โดยใช้มือเดียว	-ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นตรงได้	-ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งได้
-เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้	-เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้อย่างมีมุมชัดเจน	-เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้อย่างมีมุมชัดเจน
-ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑ ซม.ได้	-ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๕ ซม.ได้	-ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๒๕ ซม.ได้

๒.พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ

มาตรฐานที่ ๓ มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ ๓.๑ แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-แสดงอารมณ์ ความรู้สึกได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์	-แสดงอารมณ์ ความรู้สึกได้ตามสถานการณ์	-แสดงอารมณ์ ความรู้สึกได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ ๓.๒ มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-กล้าพูดกล้าแสดงออก	-กล้าพูดกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมบางสถานการณ์	-กล้าพูดกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์
-แสดงความพอใจในผลงานตนเอง	-แสดงความพอใจในผลงานและความสามารถของตนเอง	-แสดงความพอใจในผลงานและความสามารถของตนเองและผู้อื่น

มาตรฐานที่ ๔ ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้ที่ ๔.๑ สนใจและมีความสุขและแสดงออกผ่านงานศิลปะ ดนตรีและการเคลื่อนไหว

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-สนใจและมีความสุขและแสดงออกผ่านงานศิลปะ	-สนใจและมีความสุขและแสดงออกผ่านงานศิลปะ	-สนใจและมีความสุขและแสดงออกผ่านงานศิลปะ
-สนใจ มีความสุขและแสดงออกผ่านเสียงเพลง ดนตรี	-สนใจ มีความสุขและแสดงออกผ่านเสียงเพลง ดนตรี	-สนใจ มีความสุขและแสดงออกผ่านเสียงเพลง ดนตรี
-สนใจ มีความสุขและแสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวประกอบเพลง จังหวะและดนตรี	-สนใจ มีความสุขและแสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวประกอบเพลง จังหวะและ ดนตรี	-สนใจ มีความสุขและแสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวประกอบเพลง จังหวะและดนตรี

มาตรฐานที่ ๕ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม

ตัวบ่งชี้ที่ ๕.๑ ชื่อสัตย์ สุจริต

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-บอกหรือชี้ได้ว่าสิ่งใดเป็นของตนเองและสิ่งใดเป็นของผู้อื่น	- ขออนุญาตหรือรอคอยเมื่อต้องการสิ่งของของผู้อื่นเมื่อมีผู้ชี้แนะ	- ขออนุญาตหรือรอคอยเมื่อต้องการสิ่งของของผู้อื่นด้วยตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ ๕.๒ มีความเมตตา กรุณา มีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปัน

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-แสดงความรักเพื่อนและมีเมตตาสัตว์เลี้ยง	-แสดงความรักเพื่อนและมีเมตตา สัตว์เลี้ยง	-แสดงความรักเพื่อนและมีเมตตาสัตว์เลี้ยง

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ	-ช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ	-ช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นได้ด้วยตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ ๕.๓ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-แสดงสีหน้าหรือท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น	-แสดงสีหน้าหรือท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น	-แสดงสีหน้าหรือท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่นอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์

ตัวบ่งชี้ที่ ๕.๔ มีความรับผิดชอบ

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จเมื่อมีผู้ช่วยเหลือ	-ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยตนเอง

๓. พัฒนาการด้านสังคม

มาตรฐานที่ ๖ มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวบ่งชี้ที่ ๖.๑ ช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
- แต่งตัวโดยมีผู้ช่วยเหลือ	- แต่งตัวด้วยตนเอง	- แต่งตัวด้วยตนเองได้อย่างคล่องแคล่ว

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
- รับประทานอาหารด้วยตนเอง	-รับประทานอาหารด้วยตนเอง	- รับประทานอาหารด้วยตนเองอย่างถูกวิธี
-ใช้ห้องน้ำห้องส้วมโดยมีผู้ช่วยเหลือ	-ใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง	-ใช้และทำความสะอาดหลังใช้ห้องน้ำห้องส้วมด้วยตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ ๖.๒ มีวินัยในตนเอง

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-เก็บของเล่นของใช้เข้าที่เมื่อมีผู้ชี้แนะ	-เก็บของเล่นของใช้เข้าที่ด้วยตนเอง	-เก็บของเล่นของใช้เข้าที่อย่างเรียบร้อยด้วยตนเอง
-เข้าแถวतालำดับก่อนหลังได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ	-เข้าแถวतालำดับก่อนหลังได้ด้วยตนเอง	-เข้าแถวतालำดับก่อนหลังได้ด้วยตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ ๖.๓ ประหยัดและพอเพียง

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและพอเพียงเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและพอเพียงเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและพอเพียงด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ ๗ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

ตัวบ่งชี้ที่ ๗.๑ ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง
-ทิ้งขยะได้ถูกที่	-ทิ้งขยะได้ถูกที่	-ทิ้งขยะได้ถูกที่

ตัวบ่งชี้ที่ ๗.๒ มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทยและรักความเป็นไทย

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-ปฏิบัติตนตามมารยาทไทยได้ เมื่อมีผู้ชี้แนะ	-ปฏิบัติตนตามมารยาทไทยได้ด้วยตนเอง	-ปฏิบัติตนตามมารยาทไทยได้ ตามกาลเทศะ
-กล่าวคำขอบคุณและขอโทษเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-กล่าวคำขอบคุณและขอโทษด้วยตนเอง	-กล่าวคำขอบคุณและขอโทษด้วยตนเอง
-หยุดเมื่อได้ยินเพลงชาติไทยและเพลงสรรเสริญพระบารมี	-หยุดเมื่อได้ยินเพลงชาติไทยและเพลงสรรเสริญพระบารมี	-ยืนตรงและร่วมร้องเพลงชาติไทยและเพลงสรรเสริญพระบารมี

มาตรฐานที่ ๘ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมใน
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวบ่งชี้ที่ ๘.๑ ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่แตกต่างไปจากตน	-เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเด็กที่แตกต่างไปจากตน	-เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่แตกต่างไปจากตน

ตัวบ่งชี้ที่ ๘.๒ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-เล่นร่วมกับเพื่อน	-เล่นหรือทำงานร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม	-เล่นหรือทำงานร่วมกับเพื่อนอย่างมีเป้าหมาย
-ยิ้มหรือทักทายผู้ใหญ่และบุคคลที่คุ้นเคยเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-ยิ้มหรือทักทายหรือพูดคุยกับผู้ใหญ่และบุคคลที่คุ้นเคยได้ด้วยตนเอง	-ยิ้มหรือทักทายหรือพูดคุยกับผู้ใหญ่และบุคคลที่คุ้นเคยได้เหมาะสมกับสถานการณ์

ตัวบ่งชี้ที่ ๘.๓ ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-ปฏิบัติตามข้อตกลงเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-มีส่วนร่วมสร้างข้อตกลงและปฏิบัติตามข้อตกลงเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-มีส่วนร่วมสร้างข้อตกลงและปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยตนเอง
-ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีได้ด้วยตนเอง	-ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามได้เหมาะสมกับสถานการณ์
-ยอมรับการประนีประนอมแก้ไขปัญหามีเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-ประนีประนอมแก้ไขปัญหโดยปราศจากการใช้ความรุนแรงเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-ประนีประนอมแก้ไขปัญหโดยปราศจากการใช้ความรุนแรงด้วยตนเอง

๕. ด้านสติปัญญา

มาตรฐานที่ ๙ ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ ๙.๑ สนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-ฟังผู้อื่นพูดจนจบและโต้ตอบเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง	-ฟังผู้อื่นพูดจนจบและสนทนาโต้ตอบสอดคล้องกับเรื่องที่ฟัง	-ฟังผู้อื่นพูดจนจบและสนทนาโต้ตอบอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงกับเรื่องที่ฟัง
-เล่า เรื่องด้วยประโยคสั้นๆ	-เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง	-เล่าเป็นเรื่องราวต่อเนื่องได้

ตัวบ่งชี้ที่ ๙.๒ อ่าน เขียนภาพ และสัญลักษณ์ได้

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-อ่านภาพ และพูดข้อความด้วยภาษาของตน	-อ่านภาพ สัญลักษณ์ คำ พร้อมทั้งชี้หรือกวาดตามองข้อความตามบรรทัด	-อ่านภาพ สัญลักษณ์ คำ ด้วยการชี้หรือกวาดตามองจุดเริ่มต้นและจุดจบของข้อความ
-เขียนขีด เขียน อย่างมีทิศทาง	-เขียนคล้ายตัวอักษร	-เขียนชื่อของตนเอง ตามแบบเขียนข้อความด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง

มาตรฐานที่ ๑๐ มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ ๑๐.๑ มีความสามารถในการคิดรวบยอด

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-บอกลักษณะของสิ่งของต่าง ๆ จากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส	-บอกลักษณะและส่วนประกอบของสิ่งของต่าง ๆ จากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส	-บอกลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลง หรือความสัมพันธ์ของสิ่งของต่าง ๆ จากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส
-จับคู่หรือเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ลักษณะหรือหน้าที่การงานเพียงลักษณะเดียว	-จับคู่และเปรียบเทียบความแตกต่างหรือความเหมือนของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ลักษณะที่สังเกตพบเพียงลักษณะเดียว	-จับคู่และเปรียบเทียบความแตกต่างหรือความเหมือนของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ลักษณะที่สังเกตพบสองลักษณะขึ้นไป
-คัดแยกสิ่งต่าง ๆ ตามลักษณะหรือหน้าที่การใช้งาน	-จำแนกและจัดกลุ่มสิ่งต่าง ๆ โดยใช้อย่างน้อยหนึ่งลักษณะเป็นเกณฑ์	-จำแนกและจัดกลุ่มสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ตั้งแต่สองลักษณะขึ้นไปเป็นเกณฑ์
-เรียงลำดับสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างน้อย ๓ ลำดับ	-เรียงลำดับสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างน้อย ๔ ลำดับ	-เรียงลำดับสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างน้อย ๕ ลำดับ

ตัวบ่งชี้ที่ ๑๐.๒ มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-ระบุผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-ระบุสาเหตุหรือผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือ การกระทำเมื่อมีผู้ชี้แนะ	-อธิบายเชื่อมโยงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำด้วยตนเอง
-คาดเดา หรือ คาดคะเนสิ่งที่อาจเกิดขึ้น	-คาดเดา หรือคาดคะเนสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้น หรือมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจากข้อมูล	-คาดคะเนสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้น และมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจากข้อมูลอย่างมีเหตุผล

ตัวบ่งชี้ที่ ๑๐.๓ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-ตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ	-ตัดสินใจในเรื่องง่ายๆและเริ่มเรียนรู้ผลที่เกิดขึ้น	-ตัดสินใจในเรื่องง่ายๆและยอมรับผลที่เกิดขึ้น
-แก้ปัญหาโดยลองผิดลองถูก	-ระบุปัญหา และแก้ปัญหาโดยลองผิดลองถูก	-ระบุปัญหาสร้างทางเลือกและเลือกวิธีแก้ปัญหา

มาตรฐานที่ ๑๑ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้ที่ ๑๑.๑ เล่น/ทำงานศิลปะตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิดความรู้สึกของตนเอง	-สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิดความรู้สึกของตนเองโดยมีการดัดแปลงและแปลกใหม่จากเดิมหรือมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น	-สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิดความรู้สึกของตนเองโดยมีการดัดแปลงและแปลกใหม่จากเดิมและมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น

ตัวบ่งชี้ที่ ๑๑.๒ แสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิดความรู้สึกของตนเอง	-เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเองอย่างหลากหลายหรือแปลกใหม่	-เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิดความรู้สึกของตนเองอย่างหลากหลายและแปลกใหม่

มาตรฐานที่ ๑๒ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสม
กับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ ๑๒.๑ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-สนใจฟังหรืออ่านหนังสือด้วยตนเอง	-สนใจซักถามเกี่ยวกับสัญลักษณ์หรือตัวหนังสือที่พบเห็น	-หยิบหนังสือมาอ่านและเขียนสื่อความคิดด้วยตนเองเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง
-กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม	-กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม	-กระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบ

ตัวบ่งชี้ที่ ๑๒.๒ มีความสามารถในการแสวงหาความรู้

สภาพที่พึงประสงค์		
อายุ ๓ ปี	อายุ ๔ ปี	อายุ ๕ ปี
-ค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่าง ๆ ตามวิธีการที่มีผู้ชี้แนะ	-ค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่าง ๆ ตามวิธีการของตนเอง	-ค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่าง ๆ ตามวิธีการที่หลากหลายด้วยตนเอง
-เชื่อมโยงคำถาม “อะไร” ในการค้นหาคำตอบ	-ใช้ประโยคคำถามว่า “ที่ไหน” “ทำไม” ในการค้นหาคำตอบ	-ใช้ประโยคคำถามว่า “เมื่อไร” “อย่างไร” ในการค้นหาคำตอบ

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดกรอบโครงสร้างเวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ๑-๓ ปีการศึกษา โดยประมาณ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย เวลาเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๑๘๐ วันต่อ ๑ ปีการศึกษา ในแต่ละวันจะใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๕ ชั่วโมง โดยสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย

สาระการเรียนรู้รายปี

สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนด ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ดังนี้

๑. ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนไปใช้ในการออกแบบการจัดประสบการณ์ ให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ และได้รับการส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทุกด้าน ดังนี้

๑.๑ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาท ในการทำกิจวัตรประจำวันหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ และสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย และการรักษาความปลอดภัย ดังนี้

๑.๑.๑ การใช้กล้ามเนื้อใหญ่

๑.๑.๑.๑ การเคลื่อนไหวอยู่กับที่

๑.๑.๑.๒ การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่

๑.๑.๑.๓ การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์

๑.๑.๑.๔ การเคลื่อนไหวที่ใช้การประสานสัมพันธ์ของการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ในการขว้าง

การจับ การโยน การเตะ

๑.๑.๑.๕ การเล่นเครื่องเล่นสนามอย่างอิสระ

๑.๑.๒ การใช้กล้ามเนื้อเล็ก

๑.๑.๒.๑ การเล่นเครื่องเล่นสัมผัสและการสร้างจากแท่งไม้ บล็อก

๑.๑.๒.๒ การเขียนภาพและการเล่นกับสี

๑.๑.๒.๓ การปั้น

๑.๑.๒.๔ การประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ด้วย เศษวัสดุ

๑.๑.๒.๕ การหยิบจับ การใช้กรรไกร การฉีก การตัด การปะ และการร้อยวัสดุ

๑.๑.๓ การรักษาสุภาพอนามัยส่วนตัว

๑.๑.๓.๑ การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย สุขอนามัยที่ดีในชีวิตประจำวัน

๑.๑.๔ การรักษาความปลอดภัย

๑.๑.๔.๑ การปฏิบัติตนให้ปลอดภัยในชีวิตประจำวัน

๑.๑.๔.๒ การฟังนิทาน เรื่องราว เหตุการณ์ เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความปลอดภัย

๑.๑.๔.๓ การเล่นเกมเล่นอย่างปลอดภัย

๑.๑.๔.๔ การเล่นเกมบทบาทสมมติเหตุการณ์ต่าง ๆ

๑.๑.๕ การตระหนักรู้เกี่ยวกับร่างกายตนเอง

๑.๑.๕.๑ การเคลื่อนไหวเพื่อควบคุมตนเองไปในทิศทาง ระดับ และพื้นที่

๑.๑.๕.๒ การเคลื่อนไหวข้ามสิ่งกีดขวาง

๑.๒ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้

แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกของตนเองที่เหมาะสมกับวัย ตระหนักถึงลักษณะพิเศษเฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์ ความเป็นตัวของตัวเอง มีความสุข ร่าเริงแจ่มใส การเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

๑.๒.๑ สุนทรียภาพ ดนตรี

๑.๒.๑.๑ การฟังเพลง การร้องเพลง และการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี

๑.๒.๑.๒ การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง/ดนตรี

๑.๒.๑.๓ การเล่นเกมบทบาทสมมติ

๑.๒.๑.๔ การทำกิจกรรมศิลปะต่าง ๆ

๑.๒.๑.๕ การสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม

๑.๒.๒ การเล่น

๑.๒.๒.๑ การเล่นอิสระ

๑.๒.๒.๒ การเล่นรายบุคคล กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่

๑.๒.๒.๓ การเล่นตามมุมประสบการณ์

๑.๒.๒.๔ การเล่นนอกห้องเรียน

๑.๒.๓ คุณธรรม จริยธรรม

๑.๒.๓.๑ การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ

๑.๒.๓.๒ การฟังนิทานเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

๑.๒.๓.๓ การร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงจริยธรรม

๑.๒.๔ การแสดงออกทางอารมณ์

๑.๒.๔.๑ การสะท้อนความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น

๑.๒.๔.๒ การเล่นบทบาทสมมติ

๑.๒.๔.๓ การเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง/ดนตรี

๑.๒.๔.๔ การร้องเพลง

๑.๒.๔.๕ การทำงานศิลปะ

๑.๒.๕ การมีอัตลักษณ์เฉพาะตนและเชื่อว่าตนเองมีความสามารถ

๑.๒.๕.๑ การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถของตนเอง

๑.๒.๖ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

๑.๒.๖.๑ การแสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นมีความสุข เห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นเศร้าหรือเสียใจ และการช่วยเหลือปกป้องเมื่อผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ

๑.๓ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ

๑.๓.๑ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

๑.๓.๑.๑ การช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน

๑.๓.๑.๒ การปฏิบัติตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๓.๒ การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๓.๒.๑ การมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

๑.๓.๒.๒ การทำงานศิลปะที่ใช้วัสดุหรือสิ่งของที่ใช้แล้วมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่

๑.๓.๒.๓ การเพาะปลูกและดูแลต้นไม้

๑.๓.๒.๔ การเลี้ยงสัตว์

๑.๓.๒.๕ การสนทนาข่าวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน

๑.๓.๓ การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยและความเป็นไทย

๑.๓.๓.๑ การเล่นบทบาทสมมุติการปฏิบัติตนในความเป็นคนไทย

๑.๓.๓.๒ การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยและประเพณีไทย

๑.๓.๓.๓ การประกอบอาหารไทย

๑.๓.๓.๔ การศึกษานอกสถานที่

๑.๓.๓.๕ การละเล่นพื้นบ้านของไทย

๑.๓.๔ การมีปฏิสัมพันธ์ มีวินัย มีส่วนร่วม และบทบาทสมาชิกของสังคม

- ๑.๓.๔.๑ การร่วมกำหนดข้อตกลงของห้องเรียน
- ๑.๓.๔.๒ การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของห้องเรียน
- ๑.๓.๔.๓ การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ
- ๑.๓.๔.๔ การดูแลห้องเรียนร่วมกัน
- ๑.๓.๔.๕ การร่วมกิจกรรมวันสำคัญ

๑.๓.๕ การเล่นแบบร่วมมือร่วมใจ

- ๑.๓.๕.๑ การร่วมสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- ๑.๓.๕.๒ การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ๑.๓.๕.๓ การทำศิลปะแบบร่วมมือ

๑.๓.๖ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง

- ๑.๓.๖.๑ การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ปัญหา
- ๑.๓.๖.๒ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

๑.๓.๗ การยอมรับในความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล

- ๑.๓.๗.๑ การเล่นหรือ ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน

๑.๔ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคลและสื่อต่าง ๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาการใช้ภาษา จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การคิดเชิงเหตุผล และการคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวและมีความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

๑.๔.๑ การใช้ภาษา

- ๑.๔.๑.๑ การฟังเสียงต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อม
- ๑.๔.๑.๒ การฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ
- ๑.๔.๑.๓ การฟังเพลง นิทาน คำคล้องจอง บทร้อยกรองหรือเรื่องราวต่าง ๆ
- ๑.๔.๑.๔ การแสดงความคิด ความรู้สึก และความต้องการ
- ๑.๔.๑.๕ การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง หรือพูดเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง
- ๑.๔.๑.๖ การพูดอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ
- ๑.๔.๑.๗ การพูดอย่างสร้างสรรค์ในการเล่น และการกระทำต่าง ๆ
- ๑.๔.๑.๘ การรจจำหะที่เหมะสมในการพูด
- ๑.๔.๑.๙ การพูดเรียงลำดับเพื่อใช้ในการสื่อสาร

- ๑.๔.๑.๑๐ การอ่านหนังสือภาพ นิทาน หลากหลายประเภท/รูปแบบ
- ๑.๔.๑.๑๑ การอ่านอิสระตามลำพัง การอ่านร่วมกัน การอ่านโดยมีผู้ชี้แนะ
- ๑.๔.๑.๑๒ การเห็นแบบอย่างของการอ่านที่ถูกต้อง
- ๑.๔.๑.๑๓ การสังเกตทิศทางการอ่านตัวอักษร คำ และข้อความ
- ๑.๔.๑.๑๔ การอ่านและชี้ข้อความ โดยกวาดสายตาตามบรรทัดจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง
- ๑.๔.๑.๑๕ การสังเกตตัวอักษรในชื่อของตน หรือคำคุ้นเคย
- ๑.๔.๑.๑๖ การสังเกตตัวอักษรที่ประกอบเป็นคำผ่านการอ่านหรือเขียนของผู้ใหญ่
- ๑.๔.๑.๑๗ การคาดเดาคำ วลี หรือประโยค ที่มีโครงสร้างซ้ำ ๆ กัน จากนิทาน เพลง คำคล้องจอง
- ๑.๔.๑.๑๘ การเล่นเกมทางภาษา
- ๑.๔.๑.๑๙ การเห็นแบบอย่างของการเขียนที่ถูกต้อง
- ๑.๔.๑.๒๐ การเขียนร่วมกันตามโอกาส และการเขียนอิสระ
- ๑.๔.๑.๒๑ การเขียนคำที่มีความหมายกับตัวเอง/คำคุ้นเคย
- ๑.๔.๑.๒๒ การคิดสะกดคำและเขียนเพื่อสื่อความหมายด้วยตนเองอย่างอิสระ

๑.๔.๒ การคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผล การตัดสินใจและแก้ปัญหา

- ๑.๔.๒.๑ การสังเกตลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลง และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสอย่างเหมาะสม
- ๑.๔.๒.๒ การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่างกัน
- ๑.๔.๒.๓ การบอกและแสดงตำแหน่ง ทิศทาง และระยะทางของสิ่งต่าง ๆ ด้วยการกระทำ ภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ
- ๑.๔.๒.๔ การเล่นกับสื่อต่าง ๆ ที่เป็นทรงกลม ทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ทรงกระบอก กรวย
- ๑.๔.๒.๕ การคัดแยก การจัดกลุ่ม และการจำแนกสิ่งต่าง ๆ ตามลักษณะและรูปร่าง รูปทรง
- ๑.๔.๒.๖ การต่อของชิ้นเล็กเติมในชิ้นใหญ่ให้สมบูรณ์ และการแยกชิ้นส่วน
- ๑.๔.๒.๗ การทำซ้ำ การต่อเติม และการสร้างแบบรูป
- ๑.๔.๒.๘ การนับและแสดงจำนวนของสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
- ๑.๔.๒.๙ การเปรียบเทียบและเรียงลำดับจำนวนของสิ่งต่าง ๆ
- ๑.๔.๒.๑๐ การรวมและการแยกสิ่งต่าง ๆ
- ๑.๔.๒.๑๑ การบอกและแสดงอันดับที่ของสิ่งต่าง ๆ
- ๑.๔.๒.๑๒ การชั่ง ตวง วัดสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือและหน่วยที่ไม่ใช่หน่วยมาตรฐาน
- ๑.๔.๒.๑๓ การจับคู่ การเปรียบเทียบ และการเรียงลำดับ สิ่งต่าง ๆ ตามลักษณะความยาว/ความสูง

- ๑.๔.๒.๑๔ การบอกและเรียงลำดับกิจกรรมหรือเหตุการณ์ตามช่วงเวลา
- ๑.๔.๒.๑๕ การใช้ภาษาทางคณิตศาสตร์กับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน
- ๑.๔.๒.๑๖ การอธิบายเชื่อมโยงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำ
- ๑.๔.๒.๑๗ การคาดเดาหรือการคาดคะเนสิ่งที่อาจเกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล
- ๑.๔.๒.๑๘ การมีส่วนร่วมในการลงความเห็นจากข้อมูลอย่างมีเหตุผล
- ๑.๔.๒.๑๙ การตัดสินใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหา

๑.๔.๓ จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

- ๑.๔.๓.๑ การรับรู้ และแสดงความคิดความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และชิ้นงาน
- ๑.๔.๓.๒ การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านภาษา ท่าทาง การเคลื่อนไหว และศิลปะ
- ๑.๔.๓.๓ การสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยใช้รูปร่างรูปทรงจากวัสดุที่หลากหลาย

๑.๔.๔ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้

- ๑.๔.๔.๑ การสำรวจสิ่งต่าง ๆ และแหล่งเรียนรู้รอบตัว
- ๑.๔.๔.๒ การตั้งคำถามในเรื่องที่สนใจ
- ๑.๔.๔.๓ การสืบเสาะหาความรู้เพื่อค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่าง ๆ
- ๑.๔.๔.๔ การมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลและนำเสนอข้อมูลจากการสืบเสาะหาความรู้ใน

รูปแบบต่าง ๆ และแผนภูมิอย่างง่าย

สาระที่ควรเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดแนวคิดหลังจากนำสาระการเรียนรู้นั้น ๆ มาจัดประสบการณ์ให้เด็ก เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ทั้งนี้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหาครูสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญ ทั้งนี้ อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ดังนี้

๒.๑ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่างหน้าตา รู้จักอวัยวะต่าง ๆ วิธีระมัดระวังรักษาร่างกายให้สะอาดและมีสุขภาพอนามัยที่ดี การรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ การระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองจากผู้อื่นและภัยใกล้ตัว รวมทั้งการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย การรู้จักความเป็นมาของตนเองและครอบครัว การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การรู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การกำกับตนเอง การเล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามลำพังหรือกับผู้อื่น การตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง การสะท้อนการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น การแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกอย่างเหมาะสม การแสดงมารยาทที่ดี การมีคุณธรรมจริยธรรม

๒.๒ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน สถานที่สำคัญ วันสำคัญ อาชีพของคนในชุมชน ศาสนา แหล่งวัฒนธรรมในชุมชน สัญลักษณ์สำคัญของชาติไทยและการปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย หรือแหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น ๆ

๒.๓ ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ ลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของมนุษย์ สัตว์ พืช ตลอดจนการรู้จักเกี่ยวกับดิน น้ำ ท้องฟ้า สภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ แรง และพลังงานในชีวิตประจำวันที่แวดล้อมเด็ก รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการรักษาสาธารณสุขสมบัติ

๒.๔ สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หนังสือและตัวหนังสือ รู้จักชื่อ ลักษณะ สี ผิวสัมผัส ขนาด รูปร่าง รูปทรง ปริมาตร น้ำหนัก จำนวน ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เวลา เงิน ประโยชน์ การใช้งาน และการเลือกใช้สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ การคมนาคม เทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันอย่างประหยัด ปลอดภัยและรักษาสิ่งแวดล้อม

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ ๓ – ๖ ปี เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่จัดเป็นรายวิชาโดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

๑. หลักการจัดประสบการณ์

๑.๑ จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้หลากหลาย เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างสมดุลและต่อเนื่อง

๑.๒ เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

๑.๓ จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็ก

๑.๔ จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

๑.๕ ให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

๒. แนวทางการจัดประสบการณ์

๒.๑ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการทำงานของสมองที่เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

๒.๒ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

๒.๓ จัดประสบการณ์แบบบูรณาการ โดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้

๒.๔ จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจลงมือกระทำและนำเสนอความคิดโดยครูหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

๒.๕ จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

๒.๖ จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

๒.๗ จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๒.๘ จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่ตีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

๒.๙ จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน

๒.๑๐ จัดประสบการณ์โดยให้พ่อแม่ ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมทั้งการวางแผน การสนับสนุน สื่อแหล่งเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

๓. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ ๓ – ๖ ปีบริบูรณ์ สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบเป็นการช่วยให้ครูผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์ทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญครูผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้านการจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

๓.๑ หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

๑. กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวันแต่ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย ๓-๔ ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ ๘-๑๒ นาที

วัย ๔ – ๕ ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ ๑๒-๑๕ นาที

วัย ๕-๖ ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ ๑๕- ๒๐ นาที

๒. กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า

๒๐ นาที

๓. กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักเลือกตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ ๔๐-๖๐ นาที

๔. กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและครูผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้ กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

๓.๒ ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญครูผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เป็นการพัฒนาความแข็งแรง การทรงตัว ความยืดหยุ่น ความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่าง ๆ และจังหวะการเคลื่อนไหวในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม ปีนป่ายเล่นอิสระ เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

๓.๒.๒ การพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็ก เป็นการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อมือ-นิ้วมือการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือและระบบประสาทตามือได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นเครื่องสัมผัส เล่นเกมการศึกษา ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน และใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

๓.๒.๓ การพัฒนาการอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัย รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

๓.๒.๔ การพัฒนาสังคมนิสัย เป็นการพัฒนาให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รับผิดชอบ อดทน อดกลั้น อดเปรี้ยวของตนเองและผู้อื่น โดยรวมทั้งระมัดระวังอันตรายจากคนแปลกหน้า ให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของรวมนวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

๓.๒.๕ การพัฒนาการคิด เป็นการพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาความ คิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ และคิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนา อภิปรายและเปลี่ยน

ความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ศึกษาสถานศึกษาที่ เล่นเกมการศึกษา ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกออกแบบและสร้างชิ้นงาน และทำกิจกรรมทั้งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่และรายบุคคล

๓.๒.๖ การพัฒนาภาษา เป็นการพัฒนาให้เด็กใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจ ในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์โดยสามารถตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัยใคร่รู้ จัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลาย ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กได้กล้าแสดงออกในการฟัง พูด อ่าน เขียน มีนิสัยรักการอ่าน และบุคคลแวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสม กับเด็กเป็นสำคัญ

๓.๒.๗ การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ โดยจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ดนตรี การ เคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระ เล่นบทบาทสมมติ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นบล็อก และเล่นก่อสร้าง

การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีความสำคัญต่อเด็กเนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลอง และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ดังนั้น การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมตาม ความต้องการของเด็ก จึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก เด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่น ที่เป็น ประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าจึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของหลักสูตร เพื่อส่งผลให้บรรลุจุดหมายในการพัฒนาเด็ก

การจัดสภาพแวดล้อมคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

๑.ความสะอาด ความปลอดภัย

๒.ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น

๓.ความสะดวกในการทำกิจกรรม

๔.ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็กเล่น ฯลฯ

๕.ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและเครื่องเล่น

๖.บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่าง ๆ **สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน**

หลักสำคัญในการจัดต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด เป้าหมายการพัฒนาเด็ก ความเป็นระเบียบ ความเป็นตัวของเด็กเอง ให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และมีความสุข ซึ่งอาจจัดแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการ ประกอบกิจกรรมตามหลักสูตร ดังนี้

๑. พื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับเด็กและผู้สอน

๑.๑ ที่แสดงผลงานของเด็ก อาจจัดเป็นแผ่นป้าย หรือที่แขวนผลงาน

๑.๒ ที่เก็บแฟ้มผลงานของเด็ก อาจจัดทำเป็นกล่องหรือจัดใส่แฟ้มรายบุคคล

- ๑.๓ ที่เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก อาจทำเป็นช่องตามจำนวนเด็ก
- ๑.๔ ที่เก็บเครื่องใช้ของผู้สอน เช่น อุปกรณ์การสอน ของส่วนตัวผู้สอน ฯลฯ
- ๑.๕ ป้ายนิเทศตามหน่วยการสอนหรือสิ่งที่เด็กสนใจ

๒. พื้นที่ปฏิบัติการและการเคลื่อนไหว ต้องกำหนดให้ชัดเจน ควรมีพื้นที่ที่เด็กสามารถจะทำงานได้ด้วยตนเอง และทำกิจกรรมด้วยกันในกลุ่มเล็ก หรือกลุ่มใหญ่ เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระจากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งโดยไม่รบกวนผู้อื่น

๓. พื้นที่จัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ สามารถจัดได้ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพของห้องเรียน จัดแยกส่วนที่ใช้เสียงดังและเงียบออกจากกัน เช่น มุมบล็อกอยู่ห่างจากมุมหนังสือ มุมบทบาทสมมติอยู่ติดกับมุมบล็อก มุมวิทยาศาสตร์อยู่ใกล้มุมศิลปะ ฯลฯ ที่สำคัญจะต้องมีของเล่น วัสดุอุปกรณ์ในมุมอย่างเพียงพอต่อการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นในมุมเล่นอย่างเสรี มักถูกกำหนดไว้ในตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อให้โอกาสเด็กได้เล่นอย่างเสรีประมาณวันละ ๖๐ นาทีการจัดมุมเล่นต่าง ๆ ผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- ๓.๑ ในห้องเรียนควรมีมุมเล่นอย่างน้อย ๓-๕ มุม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นที่ของห้อง
- ๓.๒ ควรได้มีการผลัดเปลี่ยนสื่อของเล่นตามมุมบ้าง ตามความสนใจของเด็ก
- ๓.๓ ควรจัดให้มีประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้ไปแล้วปรากฏอยู่ในมุมเล่น เช่น เด็กเรียนรู้เรื่องผีเสื้อ ผู้สอนอาจจัดให้มีการจำลองการเกิดผีเสื้อล่องไว้ให้เด็กดูในมุมธรรมชาติศึกษาหรือมุมวิทยาศาสตร์ ฯลฯ
- ๓.๔ ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมเล่น ทั้งนี้เพื่อจูงใจให้เด็กรู้สึกเป็นเจ้าของ อยากเรียนรู้ อยากเข้าเล่น
- ๓.๕ ควรเสริมสร้างวินัยให้กับเด็ก โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าเมื่อเล่นเสร็จแล้วจะต้องจัดเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างเข้าที่ให้เรียบร้อย

สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน คือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณรอบ ๆ สถานศึกษา รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่น พร้อมเครื่องเล่นสนาม จัดระวางรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณสถานศึกษาและบริเวณรอบนอกสถานศึกษา ดูแลรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบ ๆ บริเวณสถานศึกษา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็ก

บริเวณสนามเด็กเล่น ต้องจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตร ดังนี้

สนามเด็กเล่น มีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย หญ้า พื้นสำหรับเล่นของเล่นที่มีล้อ รวมทั้งที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุด ที่เล่นน้ำ บ่อทราย พร้อมอุปกรณ์ประกอบการเล่น เครื่องเล่นสนามสำหรับ ปีนป่าย ทรงตัว ฯลฯ ทั้งนี้ต้องไม่ติดกับบริเวณที่มีอันตราย ต้องหมั่นตรวจตราเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพแข็งแรงปลอดภัยอยู่เสมอ และหมั่นดูแลเรื่องความสะอาด

ที่นั่งเล่นพักผ่อน จัดที่นั่งไว้ได้ต้นไม้ร่มเงา อาจใช้กิจกรรมกลุ่มย่อย ๆ หรือกิจกรรมที่ต้องการความสงบ หรืออาจจัดเป็นลานนิทรรศการให้ความรู้แก่เด็กและผู้ปกครอง

บริเวณธรรมชาติ ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ พืชผักสวนครัว หากบริเวณสถานศึกษา มีไม่มากนัก อาจปลูกพืชในกระบะหรือกระถาง

สื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ควร มีสื่อทั้งที่เป็นประเภท ๒ มิติ และ/หรือ ๓ มิติ ที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อสะท้อน วัฒนธรรม สื่อที่ปลอดภัยต่อตัวเด็ก สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้ครบทุกด้านสื่อที่เอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์สัมผัสทั้งห้า โดยการจัดการใช้สื่อเริ่มต้นจาก สื่อของจริง ภาพถ่าย ภาพโครงร่าง และ สัญลักษณ์ ทั้งนี้ การใช้สื่อต้องเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจและความต้องการของเด็กที่ หลากหลาย ตัวอย่างสื่อประกอบการจัดกิจกรรม มีดังนี้

กิจกรรมเสรี /การเล่นตามมุม

๑. มุมบทบาทสมมติ อาจจัดเป็นมุมเล่น ดังนี้

๑.๑ มุมบ้าน

- ❖ ของเล่นเครื่องใช้ในครัวขนาดเล็ก หรือของจำลอง เช่น เต้า กระทะ ครก กาน้ำ เขียง มีดพลาสติก หม้อ จาน ช้อน ถ้วยชาม กะละมัง ฯลฯ
- ❖ เครื่องเล่นตุ๊กตา เสื้อผ้าตุ๊กตา เตียง เปลเด็ก ตุ๊กตา
- ❖ เครื่องแต่งบ้านจำลอง เช่น ชุดรับแขก โต๊ะเครื่องแป้ง หมอนอิง กระดาษขนาดเห็นเต็มตัว หวี ตลับแป้ง ฯลฯ
- ❖ เครื่องแต่งกายบุคคลอาชีพต่าง ๆ ที่ใช้แล้ว เช่น ชุดเครื่องแบบทหาร ตำรวจ ชุดเสื้อผ้าผู้ใหญ่ชายและหญิง รองเท้า กระเป๋าถือที่ไม่ใช้แล้ว ฯลฯ
- ❖ โทรศัพท์ เตารีดจำลอง ที่รีดผ้าจำลอง
- ❖ ภาพถ่ายและรายการอาหาร

๑.๒ มุมหมอ

- เครื่องเล่นจำลองแบบเครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์การรักษาผู้ป่วย เช่น หูฟัง เสื้อคลุมหมอ ฯลฯ
- ❖ อุปกรณ์สำหรับเลียนแบบการบันทึกข้อมูลผู้ป่วย เช่น กระดาษ ดินสอ ฯลฯ

๑.๓ มุมร้านค้า

- ❖ กล่องและขวดผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้แล้ว
- ❖ อุปกรณ์ประกอบการเล่น เช่น เครื่องคิดเลข ลูกคิด ธนบัตรจำลอง ฯลฯ

๒. มุมบล็อก

- ❖ ไม้บล็อกหรือแท่งไม้ที่มีขนาดและรูปทรงต่าง ๆ กัน จำนวนตั้งแต่ ๕๐ ชิ้นขึ้นไป
- ❖ ของเล่นจำลอง เช่น รถยนต์ เครื่องบิน รถไฟ คน สัตว์ ต้นไม้ ฯลฯ
- ❖ ภาพถ่ายต่าง ๆ
- ที่จัดเก็บไม้บล็อกหรือแท่งไม้อาจเป็นชั้น ลังไม้หรือพลาสติก แยกตามรูปทรง ขนาด

๓. มุมหนังสือ

- ❖ หนังสือภาพนิทาน สมุดภาพ หนังสือภาพที่มีคำและประโยคสั้น ๆ พร้อมภาพ
- ❖ ชั้นหรือที่วางหนังสือ
- ❖ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างบรรยากาศการอ่าน เช่น เสื่อ พรม หมอน ฯลฯ
- ❖ สมุดเขียนหนังสือกลับบ้าน
- ❖ อุปกรณ์สำหรับการเขียน
- ❖ อุปกรณ์เสริม เช่น เครื่องเล่นเทป ตลับเทปนิทานพร้อมหนังสือนิทาน หูฟัง ฯลฯ

๔. มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติศึกษา

- ❖ วัสดุต่าง ๆ จากธรรมชาติ เช่น เมล็ดพืชต่าง ๆ เปลือกหอย ดิน หิน แร่ ฯลฯ
- ❖ เครื่องมือเครื่องใช้ในการสำรวจ สังเกต ทดลอง เช่น แว่นขยาย แม่เหล็ก เข็มทิศ เครื่องชั่ง ฯลฯ

๕. มุมอาเซียน

- ❖ ธงของแต่ละประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน
- ❖ คำกล่าวทักทายของแต่ละประเทศ
- ❖ ภาพการแต่งกายประจำชาติในกลุ่มประเทศอาเซียน

กิจกรรมสร้างสรรค์ ควรมีวัสดุ อุปกรณ์ ดังนี้

๑. การวาดภาพและระบายสี

- สีเขียนแท่งใหญ่ สีไม้ สีชอล์ก สีน้ำ
- พู่กันขนาดใหญ่ (ประมาณเบอร์ ๑๒)
- กระดาษ
- ผ้ากันเปื้อน

๒. การเล่นกับสี

- ❖ การเป่าสี มี กระดาษ หลอดกาแฟ สีน้ำ
- ❖ การหยดสี มี กระดาษ หลอดกาแฟ พู่กัน สีน้ำ
- ❖ การพับสี มี กระดาษ สีน้ำ พู่กัน
- ❖ การเทสี มี กระดาษ สีน้ำ
- ❖ การละเลงสี มี กระดาษ สีน้ำ แป้งเปียก

๓. การพิมพ์ภาพ

- ❖ แม่พิมพ์ต่าง ๆ จากของจริง เช่น นิ้วมือ ใบไม้ ก้านกล้วย ฯลฯ
- ❖ แม่พิมพ์จากวัสดุอื่น ๆ เช่น เชือก เส้นด้าย ทรายาง ฯลฯ
- ❖ กระดาษ ผ้าเช็ดมือ สีโปสเตอร์ (สีน้ำ สีฝุ่น ฯลฯ)

๔. การปั้น เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโดว์ แผ่นรองปั้น แม่พิมพ์รูปต่าง ๆ ไม้ขนาดแบ่ง ฯลฯ

๕. การพับ ฉีก ตัดปะ เช่น กระดาษ หรือวัสดุอื่น ๆ ที่จะใช้พับ ฉีก ตัด ปะ กรรไกรขนาดเล็ก

ปลายมน กาวน้ำหรือแป้งเปียก ผ้าเช็ดมือ ฯลฯ

๖. การประดิษฐ์เศษวัสดุ เช่น เศษวัสดุต่าง ๆ มีกล่องกระดาษ แกนกระดาษ เศษผ้า เศษไหม กาว กรรไกร สี ผ้าเช็ดมือ ฯลฯ

๗. การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดกาแฟ หลอดด้าย ฯลฯ

๘. การสาน เช่น กระดาษ ใบตอง ใบมะพร้าว ฯลฯ

๙. การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ พลาสติกชิ้นเล็ก ๆ รูปทรงต่าง ๆ ผู้เล่นสามารถนำมาต่อเป็นรูปแบบต่าง ๆ ตามความต้องการ

๑๐. การสร้างรูป เช่น จากกระดานปักหมุด จากแป้นตะปูที่ใช้หนังยางหรือเชือก ผูกดึงให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ

เกมการศึกษา ตัวอย่างสื่อประเภทเกมการศึกษามีดังนี้

๑. เกมจับคู่

- ❖ จับคู่รูปร่างที่เหมือนกัน
- ❖ จับคู่ภาพเงา
- ❖ จับคู่ภาพที่ซ่อนอยู่ในภาพหลัก
- ❖ จับคู่สิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน สิ่งที่ใช้คู่กัน
- ❖ จับคู่ภาพส่วนเต็มกับส่วนย่อย
- ❖ จับคู่ภาพกับโครงร่าง
- ❖ จับคู่ภาพชิ้นส่วนที่หายไป
- ❖ จับคู่ภาพที่เป็นประเภทเดียวกัน
- ❖ จับคู่ภาพที่ซ่อนกัน
- ❖ จับคู่ภาพสัมพันธ์แบบตรงกันข้าม
- ❖ จับคู่ภาพที่สมมาตรกัน
- ❖ จับคู่แบบอนุกรม

๒. เกมภาพตัดต่อ

- ❖ ภาพตัดต่อที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ผลไม้ ผัก ฯลฯ

๓. เกมจัดหมวดหมู่

- ❖ ภาพสิ่งต่าง ๆ ที่นำมาจัดเป็นพวก ๆ
- ❖ ภาพเกี่ยวกับประเภทของใช้ในชีวิตประจำวัน
- ❖ ภาพจัดหมวดหมู่ตามรูปร่าง สี ขนาด รูปทรงเรขาคณิต

๔. เกมวางภาพต่อปลาย (โดมิโน)

- ❖ โดมิโนภาพเหมือน
- ❖ โดมิโนภาพสัมพันธ์

๕. เกมเรียงลำดับ

- ❖ เรียงลำดับภาพเหตุการณ์ต่อเนื่อง

❖ เรียงลำดับขนาด

๖. เกมศึกษารายละเอียดของภาพ (ลือตโต้)

๗. เกมจับคู่แบบตารางสัมพันธ์ (เมตริกเกม)

๘. เกมพื้นฐานการบวก

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ /กิจกรรมในวงกลม ตัวอย่างสื่อมีดังนี้

๑. สื่อของจริงที่อยู่ใกล้ตัวและสื่อจากธรรมชาติหรือวัสดุท้องถิ่น เช่น ต้นไม้ ใบไม้ เปลือกหอย เสื้อผ้า ฯลฯ
๒. สื่อที่จำลองขึ้น เช่น ลูกโลก ตุ๊กตาสัตว์ ฯลฯ
๓. สื่อประเภทภาพ เช่น ภาพพลิก ภาพโปสเตอร์ หนังสือภาพ ฯลฯ
๔. สื่อเทคโนโลยี เช่น วิทยู เครื่องบันทึกเสียง เครื่องขยายเสียง โทรศัพท์

กิจกรรมกลางแจ้ง ตัวอย่างสื่อมีดังนี้

๑. เครื่องเล่นสนาม เช่น เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน ฯลฯ
๒. ที่เล่นทราย มีทรายละเอียด เครื่องเล่นทราย เครื่องตวง ฯลฯ
๓. ที่เล่นน้ำ มีภาชนะใส่น้ำหรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูงพอที่เด็กจะยืนได้พอดี เสื้อคลุมหรือผ้ากันเปื้อนพลาสติก อุปกรณ์เล่นน้ำ เช่น ถ้วยตวง ขวดต่าง ๆ สายยาง กรวยกรอกน้ำ ตุ๊กตายาง ฯลฯ

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ตัวอย่างสื่อมีดังนี้

๑. เครื่องเคาะจังหวะ เช่น ฉิ่ง เหล็กสามเหลี่ยม กรับ รำมะนา กลอง ฯลฯ อุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหว เช่น หนังสือพิมพ์ ธิบิ้น แอพบ้า ห่วง

การเลือกสื่อ มีวิธีการเลือกสื่อ ดังนี้

๑. เลือกให้ตรงกับจุดมุ่งหมายและเรื่องที่สอน
๒. เลือกให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก
๓. เลือกให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่เด็กอยู่หรือสถานภาพของสถานศึกษา
๔. มีวิธีการใช้อย่างง่าย และนำไปใช้ได้หลายกิจกรรม
๕. มีความถูกต้องตามเนื้อหาและทันสมัย
๖. มีคุณภาพดี เช่น ภาพชัดเจน ขนาดเหมาะสม ไม่ใช่สีสะท้อนแสง
๗. เลือกสื่อที่เด็กเข้าใจง่ายในเวลาสั้น ๆ ไม่ซับซ้อน
๘. เลือกสื่อที่สามารถสัมผัสได้
๙. เลือกสื่อเพื่อใช้ฝึก และส่งเสริมการคิดเป็น ทำเป็น และกล้าแสดงความคิดเห็นด้วยความมั่นใจ

การจัดหาสื่อ สามารถจัดหาได้หลายวิธี คือ

๑. จัดหาโดยการขอยืมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ศูนย์สื่อของสถานศึกษาของรัฐบาล หรือ สถานศึกษาเอกชน ฯลฯ

๒. จัดซื้อสื่อและเครื่องเล่นโดยวางแผนการจัดซื้อตามลำดับความจำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ทางสถานศึกษาสามารถจัดสรรให้และสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์

๓. ผลิตสื่อและเครื่องเล่นขึ้นใช้เองโดยใช้วัสดุที่ปลอดภัยและหาง่ายเป็นเศษวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น กระดาษแข็งจากลังกระดาษ รูปภาพจากแผ่นป้ายโฆษณา รูปภาพจากหนังสือนิตยสารต่าง ๆ เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินการผลิตสื่อสำหรับเด็ก มีดังนี้

๑. สำรวจความต้องการของการใช้สื่อให้ตรงกับจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้และกิจกรรมที่จัด
๒. วางแผนการผลิต โดยกำหนดจุดมุ่งหมายและรูปแบบของสื่อให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก
สื่อนั้นจะต้องมีความคงทนแข็งแรง ประณีตและสะดวกต่อการใช้
๓. ผลิตสื่อตามรูปแบบที่เตรียมไว้
๔. นำสื่อไปทดลองใช้หลาย ๆ ครั้งเพื่อหาข้อดี ข้อเสียจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น
๕. นำสื่อที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้จริง

การใช้สื่อ ดำเนินการดังนี้

๑. การเตรียมพร้อมก่อนใช้สื่อ มีขั้นตอน คือ

๑.๑ เตรียมตัวผู้สอน

- ❖ ผู้สอนจะต้องศึกษาจุดมุ่งหมายและวางแผนว่าจะจัดกิจกรรมอะไรบ้าง
- ❖ เตรียมจัดหาสื่อและศึกษาวิธีการใช้สื่อ
- ❖ จัดเตรียมสื่อและวัสดุอื่น ๆ ที่จะต้องใช้ร่วมกัน
- ❖ ทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง

๑.๒ เตรียมตัวเด็ก

- ❖ ศึกษาความรู้พื้นฐานเดิมของเด็กให้สัมพันธ์กับเรื่องที่จะสอน
- ❖ สร้างความสนใจเด็กโดยใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน
- ❖ ให้เด็กมีความรับผิดชอบ รู้จักใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช่ทำลายเล่นแล้วเก็บให้ถูกที่

๑.๓ เตรียมสื่อให้พร้อมก่อนนำไปใช้

- ❖ จัดลำดับการใช้สื่อว่าจะใช้อะไรก่อนหรือหลัง เพื่อความสะดวกในการสอน
- ❖ ตรวจสอบและเตรียมเครื่องมือให้พร้อมที่จะใช้ได้ทันที
- ❖ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกับสื่อ

๒. การนำเสนอสื่อ เพื่อให้บรรลุผลโดยเฉพาะใน กิจกรรมเสริมประสบการณ์ / กิจกรรมวงกลม / กิจกรรมกลุ่มย่อย ควรปฏิบัติ ดังนี้

- ๒.๑ สร้างความพร้อมและสร้างความสนใจให้เด็กก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง
- ๒.๒ ใช้สื่อตามลำดับขั้นของแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้

๒.๓ ไม่ควรให้เด็กเห็นสื่อหลายๆชนิดพร้อม ๆ กัน เพราะจะทำให้เด็กไม่สนใจ
กิจกรรมที่สอน

๒.๔ ผู้สอนควรยืนอยู่ด้านข้างหรือด้านหลังของสื่อที่ใช้กับเด็ก
ผู้สอนไม่ควรยืน หันหลังให้เด็ก จะต้องพูดคุยกับเด็กและสังเกตความสนใจ
ของเด็ก พร้อมทั้งสำรวจข้อบกพร่องของสื่อที่ใช้ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

ให้ดีขึ้น

๒.๕ เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมใช้สื่อ

ข้อควรระวังในการใช้สื่อการเรียนการสอน การใช้สื่อในระดับปฐมวัยควรระวังในเรื่องต่อไปนี้

๑. วัสดุที่ใช้ ต้องไม่มีพิษ ไม่หัก และแตกง่าย มีพื้นผิวเรียบ ไม่เป็นเสี้ยน

๒. ขนาด ไม่ควรมีขนาดใหญ่เกินไป เพราะยากต่อการหยิบยก อาจจะตกลงมา
เสียหาย แตก เป็นอันตรายต่อเด็กหรือใช้ไม่สะดวก เช่น กรรไกรขนาดใหญ่ โต๊ะ เก้าอี้ที่ใหญ่
และสูงเกินไป และไม่ควรมีขนาดเล็กเกินไป เด็กอาจจะนำไปอมหรือกลืนทำให้ติดคอหรือ
ไหลลงท้องได้ เช่น ลูกบิดเล็ก ลูกแก้วเล็ก ฯลฯ

๓. รูปร่าง ไม่เป็นรูปร่างแหลม รูปร่างเหลี่ยม เป็นสัน

๔. น้ำหนัก ไม่ควรมีน้ำหนักมาก เพราะเด็กยกหรือหยิบไม่ไหว อาจจะตกลงมาเป็นอันตรายต่อตัวเด็ก

๕. สื่อหลีกเลี่ยงสื่อที่เป็นอันตรายต่อตัวเด็ก เช่น สารเคมี วัตถุไวไฟ ฯลฯ

๖. สี หลีกเลี่ยงสีที่เป็นอันตรายต่อสายตา เช่น สีสะท้อนแสง ฯลฯ

การประเมินการใช้สื่อ

ควรพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ผู้สอน เด็ก และสื่อ เพื่อจะได้ทราบว่าสื่อ นั้นช่วย ให้เด็กเรียนรู้
ได้มากน้อยเพียงใด จะได้นำมาปรับปรุงการผลิตและการใช้สื่อให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้วิธีสังเกต ดังนี้

๑. สื่อ นั้นช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เพียงใด

๒. เด็กชอบสื่อ นั้นเพียงใด

๓. สื่อ นั้นช่วยให้การสอนตรงกับจุดประสงค์หรือไม่ ถูกต้องตามสาระการเรียนรู้และทันสมัยหรือไม่

๔. สื่อ นั้นช่วยให้เด็กสนใจมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

การเก็บ รักษา และซ่อมแซมสื่อ

การจัดเก็บสื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กฝึกการสังเกต การเปรียบเทียบ การจัดกลุ่ม ส่งเสริมความรับผิดชอบ
ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือ ผู้สอนไม่ควรใช้การเก็บสื่อเป็นการลงโทษเด็ก โดยดำเนินการดังนี้

๑. เก็บสื่อให้เป็นระเบียบและเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะประเภทของสื่อ สื่อที่เหมือนกันจัดเก็บหรือจัดวางไว้
ด้วยกัน

๒. วางสื่อในระดับสายตาของเด็ก เพื่อให้เด็กหยิบใช้ จัดเก็บได้ด้วยตนเอง

๓. ภาชนะที่จัดเก็บสื่อควรโปร่งใส เพื่อให้เด็กมองเห็นสิ่งที่อยู่ภายในได้ง่ายและควรมีมือจับเพื่อให้สะดวกใน
การขนย้าย

๔. ฝึกให้เด็กรู้ความหมายของรูปภาพหรือสีที่เป็นสัญลักษณ์แทนหมวดหมู่ ประเภทสื่อ เพื่อเด็กจะได้เก็บเข้าที่ได้ถูกต้อง การใช้สัญลักษณ์ควรมีความหมายต่อการเรียนรู้ของเด็ก สัญลักษณ์ควรใช้สื่อของจริง ภาพถ่ายหรือสำเนา ภาพวาด ภาพโครงร่างหรือภาพประจูด หรือบัตรคำติดคู่กับสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

๕. ตรวจสอบสื่อหลังจากที่ใช้แล้วทุกครั้งว่ามีสภาพสมบูรณ์ จำนวนครบถ้วนหรือไม่

๖. ซ่อมแซมสื่อชำรุด และทำเต็มส่วนที่ขาดหายไปให้ครบชุด

การพัฒนาสื่อ

การพัฒนาสื่อเพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมในระดับปฐมวัยนั้น ก่อนอื่นควรได้สำรวจข้อมูล สภาพปัญหาต่าง ๆ ของสื่อทุกประเภทที่ใช้อยู่ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อจะได้ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความต้องการ แนวทางการพัฒนาสื่อ ควรมีลักษณะเฉพาะ ดังนี้

๑. ปรับปรุงสื่อให้ทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์ ใช้ได้สะดวก ไม่ซับซ้อนเกินไป เหมาะสมกับวัยของเด็ก

๒. รักษาความสะอาดของสื่อ ถ้าเป็นวัสดุที่ล้างน้ำได้ เมื่อใช้แล้วควรได้ล้างเช็ด หรือ ปิดฝุ่นให้สะอาด เก็บไว้เป็นหมวดหมู่ วางเป็นระเบียบหยิบใช้ง่าย

๓. ถ้าเป็นสื่อที่ผู้สอนผลิตขึ้นมาใช้เองและผ่านการทดลองใช้มาแล้ว ควรเขียนคู่มือประกอบการใช้สื่อนั้น โดยบอกชื่อสื่อ ประโยชน์และวิธีใช้สื่อ รวมทั้งจำนวนชิ้นส่วนของสื่อในชุดนั้นและเก็บคู่มือไว้ในซองหรือถุง พร้อมสื่อที่ผลิต

๔. พัฒนาสื่อที่สร้างสรรค์ ใช้ได้เอนกประสงค์ คือ เป็นได้ทั้งสื่อเสริมพัฒนาการ และเป็นของเล่นสนุกสนานเพลิดเพลิน

แหล่งการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านอ้อยช้างได้แบ่งประเภทของแหล่งเรียนรู้ ได้ดังนี้

๑. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ที่จัดหามาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจอย่างกระจ่างแก่เด็กโดยสอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้แก่

- กำนันตำบลกุดจอก
- เจ้าหน้าที่ใน อบต.
- เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- พระสงฆ์
- พ่อค้า – แม่ค้า
- เจ้าหน้าที่ตำรวจ
- ผู้ปกครอง
- ครู
- ภารโรง
- ฯลฯ

๒. แหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน ได้แก่ แหล่งข้อมูลหรือแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน

มีความสัมพันธ์กับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีช่วยให้เด็กสามารถเชื่อมโยงโลกภายในและโลกภายนอก (inner world & outer world) ได้ และสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของเด็กปฐมวัย ได้แก่

- ห้องสมุดโรงเรียนบ้านอ้อยช้าง
- สถานีอนามัยตำบลกุดจอก
- องค์การบริหารส่วนตำบลกุดจอก
- ร้านค้าในหมู่บ้าน
- ร้านตัดผมชาย-หญิง

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ ๓ – ๖ ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อตนเอง และเป็น ส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็ก ในแต่ละวัน ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการเด็กต้องนำมาจัดทำสารนิทัศน์หรือจัดทำข้อมูลหลักฐานหรือเอกสาร อย่างเป็นระบบ ด้วยการรวบรวมผลงานสำหรับเด็กเป็นรายบุคคลที่สามารถบอกเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ทั้งนี้ ให้นำข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการเด็กมาพิจารณา ปรับปรุง วางแผน การจัดกิจกรรม และส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง การ ประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้

๑. วางแผนการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ
๒. ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน
๓. ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
๔. ประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงจากกิจกรรมประจำวันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ไม่ควรใช้ แบบทดสอบ
๕. สรุปผลการประเมิน จัดทำข้อมูลและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเด็ก

สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ ๓ – ๖ ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนากับเด็ก การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

ประเภทของการประเมินพัฒนาการ

การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก ประกอบด้วย

๑) วัตถุประสงค์ (Objective) ซึ่งตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช....หมายถึง จุดหมายซึ่งเป็น มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์

๒) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Leanning) ซึ่งเป็นกระบวนการได้มาของความรู้หรือทักษะผ่านการ กระทำสิ่งต่าง ๆ ที่สำคัญตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดให้หรือที่เรียกว่า ประสบการณ์สำคัญ ในการช่วย

อธิบายให้ครูเข้าใจถึงประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยต้องทำเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว และช่วยแนะผู้สอนในการสังเกต สนับสนุน และวางแผนการจัดกิจกรรมให้เด็กและ

๓) การประเมินผล(Evaluation) เพื่อตรวจสอบพฤติกรรมหรือความสามารถตามวัยที่คาดหวังให้เด็กเกิดขึ้น บนพื้นฐานพัฒนาการตามวัยหรือความสามารถตามธรรมชาติในแต่ละระดับอายุ เรียกว่า สภาพที่พึงประสงค์ ที่ใช้เป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการประเมินพัฒนาการเด็ก เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพเด็กทั้งนี้ประเภทของการประเมินพัฒนาการ อาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑) แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน

การแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน แบ่งได้ ๒ ประเภท ดังนี้

๑.๑) การประเมินความก้าวหน้าของเด็ก (Formative Evaluation) หรือการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) หรือการประเมินเพื่อเรียน (Assessment for Learning) เป็นการประเมินระหว่างการจัดประสบการณ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในระหว่างทำกิจกรรมประจำวัน/กิจวัตรประจำวันปกติอย่างต่อเนื่อง บันทึก วิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูลแล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของเด็ก และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้สอน การประเมินพัฒนาการกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้สอนจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กันหากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ก็ขาดประสิทธิภาพ เป็นการประเมินผลเพื่อให้รู้จุดเด่น จุดที่ควรส่งเสริม ผู้สอนต้องใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินพัฒนาการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การรวบรวมผลงานที่แสดงออกถึงความก้าวหน้าแต่ละด้านของเด็กเป็นรายบุคคล การใช้แฟ้มสะสมงาน เพื่อให้ได้ข้อสรุปของประเด็นที่กำหนด สิ่งที่สำคัญที่สุดในการประเมินความก้าวหน้าคือ การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กในลักษณะการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ทำให้การเรียนรู้ของเด็กเพิ่มพูน ปรับเปลี่ยนความคิด ความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการให้เด็กสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้

๑.๒) การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) หรือ การประเมินเพื่อตัดสินผลพัฒนาการ (Summative Assessment) หรือการประเมินสรุปผลของการเรียนรู้ (Assessment of Learning) เป็นการประเมินสรุปพัฒนาการ เพื่อตัดสินพัฒนาการของเด็กว่ามีความพร้อมตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยหรือไม่ เพื่อเป็นการเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

ดังนั้น ผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญกับการประเมินความก้าวหน้าของเด็กในระดับห้องเรียนมากกว่าการประเมินเพื่อตัดสินผลพัฒนาการของเด็กเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษา

๒) แบ่งตามระดับของการประเมิน

การแบ่งตามระดับของการประเมิน แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท

๒.๑) การประเมินพัฒนาการระดับชั้นเรียน เป็นการประเมินพัฒนาการที่อยู่ในกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็กและตัดสินผลการพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จากกิจกรรมหลัก/หน่วยการเรียนรู้(Unit) ที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ผู้สอนประเมินผลพัฒนาการตามสภาพที่พึงประสงค์และตัวบ่งชี้ที่กำหนดเป็นเป้าหมายในแต่ละแผนการจัดประสบการณ์ของหน่วยการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสนทนา การสัมภาษณ์ การรวบรวมผลงานที่แสดงออกถึงความก้าวหน้า แต่

ละด้านของเด็กเป็นรายบุคคล การแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ ของเด็กตลอดเวลาที่จัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อตรวจสอบและประเมินว่าเด็กบรรลุตามสภาพที่พึงประสงค์ละตัวบ่งชี้ หรือมีแนวโน้มว่าจะบรรลุสภาพที่พึงประสงค์ และตัวบ่งชี้เพียงใด แล้วแก้ไขข้อบกพร่องเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผู้สอนควรสรุปผลการประเมินพัฒนาการว่าเด็กมีผลอันเกิดจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมหรือสะสมผลการประเมินพัฒนาการในกิจกรรมประจำวัน/กิจวัตรประจำวัน/หน่วยการเรียนรู้ หรือผลตามรูปแบบการประเมินพัฒนาการที่สถานศึกษากำหนด เพื่อนำมาเป็นข้อมูลใช้ปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และเป็นข้อมูลในการสรุปผลการประเมินพัฒนาในระดับสถานศึกษาต่อไปอีกด้วย

๒.๒) การประเมินพัฒนาการระดับสถานศึกษา เป็นการตรวจสอบผลการประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคลเป็นรายภาค/รายปี เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของเด็กในระดับปฐมวัยของสถานศึกษาว่าส่งผลการเรียนรู้ของเด็กตามเป้าหมายหรือไม่ เด็กมีสิ่งที่ต้องการได้รับการพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการประเมินพัฒนาการของเด็กในระดับสถานศึกษาไปเป็นข้อมูลและสารสนเทศในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โครงการหรือวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนการจัดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาตามแผนการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพเด็กต่อผู้ปกครอง นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับทราบ ตลอดจนเผยแพร่ต่อสาธารณชน ชุมชน หรือหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

อนึ่ง สำหรับการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยในระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือระดับประเทศนั้นหากเขตพื้นที่การศึกษาใดมีความพร้อม อาจมีการดำเนินงานในลักษณะของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยเข้ารับการประเมินก็ได้ ทั้งนี้ การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยขอให้ถือปฏิบัติตามหลักการการประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐

บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานประเมินพัฒนาการ

การดำเนินงานประเมินพัฒนาการของสถานศึกษานั้น ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการและร่วมรับผิดชอบอย่างเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละขนาด ดังนี้

ผู้ปฏิบัติ	บทบาทหน้าที่ในการประเมินพัฒนาการ
ผู้สอน	๑. ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และแนวการปฏิบัติการประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ๒. วิเคราะห์และวางแผนการประเมินพัฒนาการที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้/กิจกรรมประจำวัน/กิจวัตรประจำวัน ๓. จัดประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้ ประเมินพัฒนาการ และบันทึกผลการประจำวัน/กิจวัตรประจำวัน ๔. รวบรวมผลการประเมินพัฒนาการ แปลผลและสรุปผลการประเมินเมื่อสิ้นภาคเรียน และสิ้นปีการศึกษา ๕. สรุปผลการประเมินพัฒนาการระดับชั้นเรียนลงในสมุดบันทึกผลการประเมินพัฒนาการประจำชั้น ๖. จัดทำสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน ๗. เสนอผลการประเมินพัฒนาการต่อผู้บริหารสถานศึกษาลงนามอนุมัติ
ผู้บริหารสถานศึกษา	๑. กำหนดผู้รับผิดชอบงานประเมินพัฒนาการตามหลักสูตร และวางแผนทางปฏิบัติการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ๒. นิเทศ กำกับ ติดตามให้การดำเนินการประเมินพัฒนาการให้บรรลุเป้าหมาย ๓. นำผลการประเมินพัฒนาการไปจัดทำรายงานผลการดำเนินงานกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย
พ่อ แม่ ผู้ปกครอง	๑. ให้ความร่วมมือกับผู้สอนในการประเมินพฤติกรรมของเด็กที่สังเกตได้จากที่บ้านเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการแปลผลที่เที่ยงตรงของผู้สอน ๒. รับทราบผลการประเมินของเด็กและสะท้อนให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กในปกครองของตนเอง ๓. ร่วมกับผู้สอนในการจัดประสบการณ์หรือเป็นวิทยากรท้องถิ่น
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	๑. ให้ความเห็นชอบและประกาศใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยและแนวปฏิบัติในการประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ๒. รับทราบผลการประเมินพัฒนาการของเด็กเพื่อการประกันคุณภาพภายใน

ผู้ปฏิบัติ	บทบาทหน้าที่ในการประเมินพัฒนาการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	๑. ส่งเสริมการจัดทำเอกสารหลักฐานว่าด้วยการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยของสถานศึกษา ๒. ส่งเสริมให้ผู้สอนในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในแนวปฏิบัติการประเมินพัฒนาการตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ตลอดจนความเข้าใจในเทคนิควิธีการประเมินพัฒนาการในรูปแบบต่าง ๆ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง ๓. ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาเครื่องมือพัฒนาการตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและการจัดเก็บเอกสารหลักฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ ๔. ให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการและการจัดทำเอกสารหลักฐาน ๕. จัดให้มีการประเมินพัฒนาการเด็กที่ดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดและให้ความร่วมมือในการประเมินพัฒนาการระดับประเทศ

แนวปฏิบัติการประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในการจัดประสบการณ์ทุกขั้นตอนโดยเริ่มตั้งแต่การประเมินพฤติกรรมของเด็กก่อนการจัดประสบการณ์ การประเมินพฤติกรรมเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรม และการประเมินพฤติกรรมเด็กเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติกิจกรรม ทั้งนี้ พฤติกรรมการเรียนรู้และพัฒนากิจการด้านต่างๆ ของเด็กที่ได้รับการประเมินนั้น ต้องเป็นไปตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่ผู้สอนวางแผนและออกแบบไว้ การประเมินพัฒนาการจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กบรรลุตามเป้าหมายเพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุง พัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาเด็กต่อไป สถานศึกษาควรมีกระบวนการประเมินพัฒนาการและการจัดการอย่างเป็นระบบสรุปผลการประเมินพัฒนาการที่ตรงตามความรู้ ความสามารถ ทักษะและพฤติกรรมที่แท้จริงของเด็กสอดคล้องตามหลักการประเมินพัฒนาการ รวมทั้งสะท้อนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แนวปฏิบัติการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยของสถานศึกษา มีดังนี้

๑. หลักการสำคัญของการดำเนินการประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

พุทธศักราช ๒๕๖๐

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยควรคำนึงถึงหลักสำคัญของการดำเนินการประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ ๓-๖ ปี ดังนี้

๑.๑ ผู้สอนเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

๑.๒ การประเมินพัฒนาการ มีจุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของเด็กและสรุปผลการประเมินพัฒนาการของเด็ก

๑.๓ การประเมินพัฒนาการต้องมีความสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์แต่ละวัยซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

๑.๔ การประเมินพัฒนาการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต้องดำเนินการด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถประเมินพัฒนาการเด็กได้อย่างรอบด้านสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งระดับอายุของเด็ก โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงตรง ยุติธรรมและเชื่อถือได้

๑.๕ การประเมินพัฒนาการพิจารณาจากพัฒนาการตามวัยของเด็ก การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และการร่วมกิจกรรม ควบคู่ไปในกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับอายุ และรูปแบบการจัดการศึกษา และต้องดำเนินการประเมินอย่างต่อเนื่อง

๑.๖ การประเมินพัฒนาการต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้สะท้อนและตรวจสอบผลการประเมินพัฒนาการ

๑.๗ สถานศึกษาควรจัดทำเอกสารบันทึกผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษา เช่น แบบบันทึกการประเมินพัฒนาการตามหน่วยการจัดประสบการณ์ สมุดบันทึกผลการประเมินพัฒนาการประจำชั้น เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินและรายงานผลพัฒนาการและสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน เพื่อเป็นการสื่อสารข้อมูลการพัฒนาการเด็กระหว่างสถานศึกษากับบ้าน

๒. ขอบเขตของการประเมินพัฒนาการ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดเป้าหมายคุณภาพของเด็กปฐมวัยเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งถือเป็นคุณภาพลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นตัวเด็กเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คุณลักษณะที่ระบุไว้ในมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กทุกคน ดังนั้นสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพมาตรฐานที่พึงประสงค์กำหนด ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย แนวคิดดังกล่าวอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่าเด็กทุกคนสามารถพัฒนาอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมได้ ขอบเขตของการประเมินพัฒนาการประกอบด้วย

๒.๑ สิ่งที่จะประเมิน

๒.๒ วิธีและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

๒.๓ เกณฑ์การประเมินพัฒนาการ

๒.๑ สิ่งที่จะประเมิน

การประเมินพัฒนาการสำหรับเด็กอายุ ๓-๖ ปี มีเป้าหมายสำคัญคือ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำนวน ๑๒ ข้อ ดังนี้

๑. พัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย ๒ มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ ๑ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

มาตรฐานที่ ๒ กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

๒. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย ๓ มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ ๓ มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

มาตรฐานที่ ๔ ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

มาตรฐานที่ ๕ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

๓. พัฒนาการด้านสังคม ประกอบด้วย ๓ มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ ๖ มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานที่ ๗ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

มาตรฐานที่ ๘ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๔. พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย ๔ มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ ๙ ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

มาตรฐานที่ ๑๐ มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

มาตรฐานที่ ๑๑ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ ๑๒ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

สิ่งที่จะประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแต่ละด้าน มีดังนี้

ด้านร่างกาย ประกอบด้วย การประเมินการมีน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ สุขภาพอนามัย สุขนิสัยที่ดี การรู้จักรักษาความปลอดภัย การเคลื่อนไหวและการทรงตัว การเล่นและการออกกำลังกาย และการใช้มืออย่างคล่องแคล่วประสานสัมพันธ์กัน

ด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย การประเมินความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความสนใจ/ความสามารถ/และมีความสุขในการทำงานศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว ความรับผิดชอบในการทำงาน ความซื่อสัตย์สุจริตและรู้สึกถูกผิด ความเมตตากรุณา มีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปัน ตลอดจนการประหยัสดอดออม และพอเพียง

ด้านสังคม ประกอบด้วย การประเมินความมีวินัยในตนเอง การช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การระวังภัยจากคนแปลกหน้า และสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตราย การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีสัมมาคารวะและมารยาทตามวัฒนธรรมไทย รักษาความเป็นไทย การยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล การมีสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ด้านสติปัญญา ประกอบด้วย การประเมินความสามารถในการสนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ ความสามารถในการอ่าน เขียนภาพและสัญลักษณ์ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา คิดเชิงเหตุผล คิดรวบยอด การเล่น/การทำงานศิลปะ/การแสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง การมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้

๒.๒ วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กแต่ละครั้งควรใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด วิธีการที่เหมาะสมและนิยมใช้ในการประเมินเด็กปฐมวัยมีด้วยกันหลายวิธี ดังต่อไปนี้

๑. การสังเกตและการบันทึก การสังเกตมีอยู่ ๒ แบบคือ การสังเกตอย่างมีระบบ ได้แก่ การสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนตามแผนที่วางไว้ และอีกแบบหนึ่งคือ การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสังเกตในขณะที่เด็กทำกิจกรรมประจำวันและเกิดพฤติกรรมที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นและผู้สอนจดบันทึกไว้การสังเกตเป็นวิธีการที่

ผู้สอนใช้ในการศึกษาพัฒนาการของเด็ก เมื่อมีการสังเกตก็ต้องมีการบันทึก ผู้สอนควรทราบว่าบันทึกอะไร การบันทึกพฤติกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องทำอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากเด็กเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงต้องนำมาบันทึกเป็นหลักฐานไว้อย่างชัดเจน การสังเกตและการบันทึกพัฒนาการเด็กสามารถใช้แบบง่ายๆ คือ

๑.๑ แบบบันทึกพฤติกรรม ใช้บันทึกเหตุการณ์เฉพาะอย่างโดยบรรยายพฤติกรรมเด็ก ผู้บันทึกต้องบันทึกวัน เดือน ปีเกิดของเด็ก และวัน เดือน ปี ที่ทำการบันทึกแต่ละครั้ง

๑.๒ การบันทึกรายวัน เป็นการบันทึกเหตุการณ์หรือประสบการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนทุกวัน ถ้าหากบันทึกในรูปแบบของการบรรยายก็มักจะเน้นเฉพาะเด็กรายที่ต้องการศึกษา ข้อดีของการบันทึกรายวัน คือ การชี้ให้เห็นความสามารถเฉพาะอย่างของเด็ก จะช่วยกระตุ้นให้ผู้สอนได้พิจารณาปัญหาของเด็กเป็นรายบุคคล ช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อมูลมากขึ้นสำหรับวินิจฉัยเด็กว่าสมควรจะได้รับคำปรึกษาเพื่อลดปัญหาและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นยังช่วยชี้ให้เห็นข้อเสียของการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ได้เป็นอย่างดี

๑.๓ แบบสำรวจรายการ ช่วยให้ผู้สามารถวิเคราะห์เด็กแต่ละคนได้ค่อนข้างละเอียด

๒. การสนทนา สามารถใช้การสนทนาได้ทั้งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็น และพัฒนาการด้านภาษาของเด็กและบันทึกผลการสนทนาลงในแบบบันทึกพฤติกรรมหรือบันทึกรายวัน

๓. การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีพูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคลและควรจัดในสภาวะแวดล้อมเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความเครียดและวิตกกังวล ผู้สอนควรใช้คำถามที่เหมาะสมเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตอบอย่างอิสระจะทำให้ผู้สอนสามารถประเมินความสามารถทางสติปัญญาของเด็กแต่ละคนและค้นพบศักยภาพในตัวเด็กได้โดยบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์

การเตรียมการก่อนการสัมภาษณ์ ผู้สอนควรปฏิบัติ ดังนี้

- กำหนดวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์
- กำหนดคำพูด/คำถามที่จะพูดกับเด็ก ควรเป็นคำถามที่เด็กสามารถตอบได้หลากหลาย ไม่ผิด/ถูก การปฏิบัติขณะสัมภาษณ์
- ผู้สอนควรสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเอง
- ผู้สอนควรสร้างสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นไม่เคร่งเครียด
- ผู้สอนควรเปิดโอกาสเวลาให้เด็กมีโอกาสคิดและตอบคำถามอย่างอิสระ
- ระยะเวลาสัมภาษณ์ไม่ควรเกิน ๑๐-๒๐ นาที

๔. การรวบรวมผลงานที่แสดงออกถึงความก้าวหน้าแต่ละด้านของเด็กเป็นรายบุคคล โดยจัดเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มผลงาน (portfolio) ซึ่งเป็นวิธีรวบรวมและจัดระบบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็กโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ รวบรวมเอาไว้อย่างมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน แสดงการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแต่ละด้าน นอกจากนี้ยังรวมเครื่องมืออื่น ๆ เช่น แบบสอบถามผู้ปกครอง แบบสังเกตพฤติกรรม แบบบันทึกสุขภาพอนามัย ฯลฯ เอาไว้ในแฟ้มผลงาน เพื่อให้ผู้สอนจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กอย่างชัดเจนและถูกต้อง การเก็บผลงานของเด็กจะไม่ถือว่าเป็นการประเมินผลถ้างานแต่ละชิ้นถูกรวบรวมไว้โดยไม่ได้รับการประเมินจากผู้สอนและไม่มีการนำผลมาปรับปรุงพัฒนาเด็กหรือปรับปรุงการสอนของผู้สอน ดังนั้นจึงเป็นแต่การสะสมผลงานเท่านั้น เช่น แฟ้มผลงานขีดเขียน งานศิลปะ จะเป็นเพียงแค่แฟ้ม

ผลงานที่ไม่มีการประเมิน แฟ้มผลงานนี้จะ เป็นเครื่องมือการประเมินต่อเนื่องเมื่องานที่สะสมแต่ละชิ้นถูกใช้ในการบ่งบอกความก้าวหน้า ความต้องการของเด็ก และเป็นการเก็บสะสมอย่างต่อเนื่องที่สร้างสรรค์โดยผู้สอนและเด็ก

ผู้สอนสามารถใช้แฟ้มผลงานอย่างมีคุณค่าสื่อสารกับผู้ปกครองเพราะการเก็บผลงานเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในแฟ้มผลงานเป็นข้อมูลให้ผู้ปกครองสามารถเปรียบเทียบความก้าวหน้าที่ถูกของเขามีเพิ่มขึ้น จากผลงานชิ้นแรกกับชิ้นต่อ ๆ มา ข้อมูลในแฟ้มผลงานประกอบด้วย ตัวอย่างผลงานการเขียน การอ่าน และข้อมูลบางประการของเด็กที่ผู้สอนเป็นผู้บันทึก เช่นจำนวนเล่มของหนังสือที่เด็กอ่าน ความถี่ของการเลือกอ่านที่มุมหนังสือในช่วงเวลาเลิกเรียน การเปลี่ยนแปลงอารมณ์ ทักษะคิด เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้จะสะท้อนภาพของความสามารถของเด็กแต่ละคนได้ชัดเจนกว่าการประเมินโดยการให้เกรด ผู้สอนจะต้องชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงที่มาของการเลือกชิ้นงานแต่ละชิ้นงานที่สะสมในแฟ้มผลงาน เช่น เป็นชิ้นงานที่ดีที่สุดในช่วงระยะเวลาที่เลือกชิ้นงานนั้น เป็นชิ้นงานที่แสดงความต่อเนื่องของงานโครงการ ฯลฯ ผู้สอนควรเชิญผู้ปกครองมามีส่วนร่วมในการคัดสรรชิ้นงานที่บรรจุลงในแฟ้มผลงานของเด็ก

๕. การประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก ตัวชี้ของการเจริญเติบโตในเด็กที่ใช้ทั่ว ๆ ไป ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง เส้นรอบศีรษะ ฟัน และการเจริญเติบโตของกระดูก แนวทางประเมินการเจริญเติบโต มีดังนี้

๕.๑ การประเมินการเจริญเติบโต โดยการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเด็กแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ ในกราฟแสดงน้ำหนักตามเกณฑ์อายุกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งใช้สำหรับติดตามการเจริญเติบโตโดยรวม วิธีการใช้กราฟมีขั้นตอน ดังนี้

เมื่อชั่งน้ำหนักเด็กแล้ว นำน้ำหนักมาจุดเครื่องหมายากาบทลงบนกราฟ และอ่านการเจริญเติบโตของเด็ก โดยดูเครื่องหมายากาบทว่าอยู่ในแถบสีใด อ่านข้อความบนแถบสีนั้น ซึ่งแบ่งภาวะโภชนาการเป็น ๓ กลุ่มคือน้ำหนักที่อยู่ในเกณฑ์ปกติ น้ำหนักมากเกินเกณฑ์ น้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ ข้อควรระวังสำหรับผู้ปกครองและผู้สอนคือ ควรดูแลน้ำหนักเด็กอย่างให้แบ่งเบนออกจากเส้นประเมินมิเช่นนั้นเด็กมีโอกาสน้ำหนักมากเกินเกณฑ์หรือน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ได้

ข้อควรคำนึงในการประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก

-เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านการเจริญเติบโต บางคนรูปร่างอ้วน บางคนช่วงครึ่งหลังของขวบปีแรก น้ำหนักเด็กจะขึ้นช้า เนื่องจากหวั่งเล่นมากขึ้นและความอยากอาหารลดลง ร่างใหญ่ บางคนร่างเล็ก

-ภาวะโภชนาการเป็นตัวสำคัญที่เกี่ยวข้องกับขนาดของรูปร่าง แต่ไม่ใช่สาเหตุเดียว

-กรรมพันธุ์ เด็กอาจมีรูปร่างเหมือนพ่อแม่คนใดคนหนึ่ง ถ้าพ่อหรือแม่เตี้ย ลูกอาจเตี้ยและพวกนี้อาจมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยได้และมักจะเป็นเด็กที่ทานอาหารได้น้อย

๕.๒ การตรวจสุขภาพอนามัย เป็นตัวชี้วัดคุณภาพของเด็ก โดยพิจารณาความสะอาดสิ่งปกติดูร่างกายที่จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการเจริญเติบโตของเด็ก ซึ่งจะประเมินสุขภาพอนามัย ๙ รายการคือ ผมและศีรษะ หูและใบหู มือและเล็บมือ เท้าและเล็บเท้า ปาก ลิ้นและฟัน จมูก ตา ผิวหนังและใบหน้า และเสื้อผ้า

๒.๓ เกณฑ์การประเมินพัฒนาการ

การสร้างเกณฑ์หรือพัฒนาเกณฑ์หรือกำหนดเกณฑ์การประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ผู้สอนควรให้ความสนใจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. การวางแผนการสังเกตพฤติกรรมของเด็กอย่างเป็นระบบ เช่น จะสังเกตเด็กคนใดบ้างในแต่ละวัน กำหนดพฤติกรรมที่สังเกตให้ชัดเจน จัดทำตารางกำหนดการสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม ผู้สอนต้องเลือกสรรพฤติกรรมที่ตรงกับระดับพัฒนาการของเด็กคนนั้นจริง ๆ

๒. ในกรณีที่ห้องเรียนมีนักเรียนจำนวนมาก ผู้สอนอาจเลือกสังเกตเฉพาะเด็กที่ทำได้ดีแล้วและเด็กที่ยังทำไม่ได้ ส่วนเด็กปานกลางให้ถือว่าทำได้ไปตามกิจกรรม

๓. ผู้สอนต้องสังเกตจากพฤติกรรม คำพูด การปฏิบัติตามขั้นตอนในระหว่างทำงาน/กิจกรรม และคุณภาพของผลงาน/ชิ้นงาน ร่องรอยที่นำมาใช้พิจารณาตัดสินผลของการทำงานหรือการปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น

๑) เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม/ทำงาน ถ้าเด็กไม่ชอบ ไม่ชำนาญจะใช้เวลานาน มีท่าทางอึดอัด ไม่กล้า ไม่เต็มใจทำงาน

๒) ความต่อเนื่อง ถ้าเด็กยังมีการหยุดชะงัก ลังเล ทำงานไม่ต่อเนื่อง แสดงว่าเด็กยังไม่ชำนาญหรือยังไม่พร้อม

๓) ความสัมพันธ์ ถ้าการทำงาน/ปฏิบัตินั้น ๆ มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง ไม่ราบรื่น ท่าทางมือและเท้าไม่สัมพันธ์กัน แสดงว่าเด็กยังไม่ชำนาญหรือยังไม่พร้อม ท่าที่แสดงออกจึงไม่สง่างาม

๔) ความภูมิใจ ถ้าเด็กยังไม่ชื่นชม ก็จะทำงานเพียงให้แล้วเสร็จอย่างรวดเร็ว ไม่มีความภูมิใจในการทำงาน ผลงานจึงไม่ประณีต

๒.๓.๑ ระดับคุณภาพผลการประเมินพัฒนาการเด็ก

การให้ระดับคุณภาพผลการประเมินพัฒนาการของเด็กทั้งในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษาควรกำหนดในทิศทางหรือรูปแบบเดียวกัน สถานศึกษาสามารถให้ระดับคุณภาพผลการประเมินพัฒนาการของเด็กที่สะท้อนมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ หรือพฤติกรรมที่จะประเมิน เป็นระบบตัวเลข เช่น ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ หรือเป็นระบบที่ใช้คำสำคัญ เช่น ดี พอดี หรือ ควรส่งเสริม ตามที่สถานศึกษากำหนด ตัวอย่างเช่น

ระบบตัวเลข	ระบบที่ใช้คำสำคัญ
๓	ดี
๒	พอใช้
๑	ควรส่งเสริม

สถานศึกษาอาจกำหนดระดับคุณภาพของการแสดงออกในพฤติกรรม เป็น ๓ ระดับ ดังนี้

ระดับคุณภาพ	ระบบที่ใช้คำสำคัญ
๑ หรือ ควรส่งเสริม	เด็กมีความลังเล ไม่แน่ใจ ไม่ยอมปฏิบัติตามกิจกรรม ทั้งนี้ เนื่องจากเด็กยังไม่พร้อม ยังมั่นใจ และกลัวไม่ปลอดภัย ผู้สอนต้องช่วยเหลือหรือแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างหรือต้องคอยอยู่ใกล้ๆ ค่อยๆ ให้เด็กทำทีละขั้นตอน พร้อมต้องให้กำลังใจ

๒ หรือ พอใช้	เด็กแสดงได้เอง แต่ยังไม่คล่อง เด็กกล้าทำมากขึ้น ผู้สอนกระตุ้นน้อยลง ผู้สอนต้องคอยแก้ไขในบางครั้ง หรือคอยให้กำลังใจให้เด็กฝึกปฏิบัติมากขึ้น
๓ หรือ ดี	เด็กแสดงได้อย่างชำนาญ คล่องแคล่ว และภูมิใจ เด็กจะแสดงได้เองโดยไม่ต้องกระตุ้น มีความสัมพันธ์ที่ดี

ตัวอย่างคำอธิบายคุณภาพ

พัฒนาการด้านร่างกาย : สุขภาพอนามัย

พัฒนาการด้านร่างกาย : กระโดดเท้าเดียว

ระดับคุณภาพ	คำอธิบายคุณภาพ	ระดับคุณภาพ	คำอธิบายคุณภาพ
๑ หรือ ควรส่งเสริม	ส่งเสริมความสะอาด	๑หรือ ควรส่งเสริม	ทำได้แต่ไม่ถูกต้อง
๒ หรือ พอใช้	สะอาดพอใช้	๒ หรือ พอใช้	ทำได้ถูกต้อง แต่ไม่คล่องแคล่ว
๓ หรือ ดี	สะอาด	๓ หรือ ดี	ทำได้ถูกต้อง และคล่องแคล่ว

พัฒนาการด้านอารมณ์ : ประหยัด

ระดับคุณภาพ	คำอธิบายคุณภาพ
๑ หรือ ควรส่งเสริม	ใช้สิ่งของเครื่องใช้เกินความจำเป็น
๒ หรือ พอใช้	ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดเป็นบางครั้ง
๓ หรือ ดี	ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดตามความจำเป็นทุกครั้ง

พัฒนาการด้านสังคม : ปฏิบัติตามข้อตกลง

ระดับคุณภาพ	คำอธิบายคุณภาพ
๑ หรือ ควรส่งเสริม	ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง
๒ หรือ พอใช้	ปฏิบัติตามข้อตกลง โดยมีผู้ชี้แนะหรือกระตุ้น
๓ หรือ ดี	ปฏิบัติตามข้อตกลงได้ด้วยตนเอง

พัฒนาการด้านสติปัญญา : เขียนชื่อตนเองตามแบบ

ระดับคุณภาพ	คำอธิบายคุณภาพ
๑ หรือ ควรส่งเสริม	เขียนชื่อตนเองไม่ได้ หรือเขียนเป็นสัญลักษณ์ที่ไม่เป็นตัวอักษร
๒ หรือ พอใช้	เขียนชื่อตนเองได้ มีอักษรบางตัวกลับหัว กลับด้านหรือสลับที่
๓ หรือ ดี	เขียนชื่อเองได้ ตัวอักษรไม่กลับหัว ไม่กลับด้านไม่สลับที่

๒.๓.๒ การสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็ก

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช... กำหนดเวลาเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยต่อปีการศึกษาไม่น้อยกว่า ๑๘๐ วัน สถานศึกษาจึงควรบริหารจัดการเวลาที่ได้รับนี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านและสมดุล ผู้สอนควรมีเวลาในการพัฒนาเด็กและเติมเต็มศักยภาพของเด็ก เพื่อให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องตรวจสอบพฤติกรรมที่แสดงพัฒนาการของเด็กต่อเนื่องมีการประเมินซ้ำพฤติกรรมนั้น ๆ อย่างน้อย ๑ ครั้งต่อภาคเรียน เพื่อยืนยันความเชื่อมั่นของผลการประเมินพฤติกรรมนั้น ๆ และนำผลไปเป็นข้อมูลในการสรุปการประเมินสภาพที่พึงประสงค์ของเด็กในแต่ละสภาพที่พึงประสงค์ นำไปสรุปการประเมินตัวบ่งชี้และมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามลำดับ

อนึ่ง การสรุประดับคุณภาพของการประเมินพัฒนาการเด็ก วิธีการทางสถิติที่เหมาะสมและสะดวกไม่ยุ่งยากสำหรับผู้สอน คือการใช้ฐานนิยม (Mode) ในบางครั้งพฤติกรรม หรือสภาพที่พึงประสงค์หรือตัวบ่งชี้มีมากกว่า ๑ ฐานนิยม ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา กล่าวคือ เมื่อมีระดับคุณภาพซ้ำมากกว่า ๑ ระดับ สถานศึกษาอาจตัดสินใจสรุปผลการประเมินพัฒนาการบนพื้นฐาน หลักพัฒนาการและการเตรียมความพร้อม หากเป็นภาคเรียนที่ ๑ สถานศึกษาควรเลือกตัดสินใจใช้ฐานนิยมที่มีระดับคุณภาพต่ำกว่าเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาเด็กให้พร้อมมากขึ้น หากเป็นภาคเรียนที่ ๒ สถานศึกษาควรเลือกตัดสินใจใช้ฐานนิยมที่มีระดับคุณภาพสูงกว่าเพื่อตัดสินและการส่งต่อเด็กในระดับชั้นที่สูงขึ้น

๒.๓.๓ การเลื่อนชั้นอนุบาลและเกณฑ์การจบการศึกษาระดับปฐมวัย

เมื่อสิ้นปีการศึกษา เด็กจะได้รับการเลื่อนชั้นโดยเด็กต้องได้รับการประเมินมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้ง ๑๒ ข้อ ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งต่อยอดการพัฒนาให้กับเด็กในระดับสูงขึ้นต่อไป และเนื่องจากการศึกษาระดับอนุบาลเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่เน้นเป็นการศึกษาภาคบังคับ จึงไม่มีการกำหนดเกณฑ์การจบชั้นอนุบาล การเทียบโอนการเรียน และเกณฑ์การเรียนซ้ำชั้น และหากเด็กมีแนวโน้มว่าจะมีปัญหาต่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหา และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือ เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่งเสริมตำบล นักจิตวิทยา ฯลฯ เข้าร่วมดำเนินงาน แก้ปัญหาได้

อย่างไรก็ตาม ทักษะที่นำไปสู่ความพร้อมในการเรียนรู้ที่สามารถใช้เป็นรอยเชื่อมต่อระหว่างชั้นอนุบาลกับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ที่ควรพิจารณามีทักษะดังนี้

๑. ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ ใช้ห้องน้ำ ห้องส้วมได้ด้วยตนเอง แต่งกายได้เอง เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นเสร็จและช่วยทำความสะอาด รู้จักร้องขอให้ช่วยเมื่อจำเป็น

๒. ทักษะการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่ วิ่งได้อย่างราบรื่น วิ่งก้าวกระโดดได้ กระด่ายสองขาพ้นจากพื้น ถือจับ ขว้าง กระดอนลูกบอลได้

๓. ทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ ใช้มือหยิบจับอุปกรณ์วาดภาพและเขียน วาดภาพคนมีแขน ขา และส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ตัดตามรอยเส้นและรูปต่าง ๆ เขียนตามแบบอย่างได้

๔. ทักษะภาษาการรู้หนังสือ ได้แก่ พูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ฟังและปฏิบัติตามคำชี้แจงง่าย ๆ ฟังเรื่องราวและคำคล้องจองต่าง ๆ อย่างสนใจ เข้าร่วมฟังสนทนาอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ รู้จักผลัดกันพูดโต้ตอบ เล่าเรื่องและทบทวนเรื่องราวหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ตามลำดับเหตุการณ์เล่าเรื่องจากหนังสือภาพอย่างเป็นเหตุเป็นผล อ่านหรือจดจำคำบางคำที่มีความหมายต่อตนเอง เขียนชื่อตนเองได้ เขียนคำที่มีความหมายต่อตนเอง

๕. ทักษะการคิด ได้แก่ แลกเปลี่ยนความคิดและให้เหตุผลได้ จดจำภาพและวัสดุที่เหมือนและต่างกันได้ ใช้คำใหม่ ๆ ในการแสดงความคิด ความรู้สึก ถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังเปรียบเทียบจำนวนของวัตถุ ๒ กลุ่ม โดยใช้คำ “มากกว่า” “น้อยกว่า” “เท่ากัน” อธิบายเหตุการณ์/เวลา ตามลำดับอย่างถูกต้อง รู้จักเชื่อมโยงเวลากับกิจวัตรประจำวัน

๖. ทักษะทางสังคมและอารมณ์ ได้แก่ ปรับตัวตามสภาพการณ์ ใช้คำพูดเพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งนั่งได้นาน ๕-๑๐ นาที เพื่อฟังเรื่องราวหรือทำกิจกรรม ทำงานจนสำเร็จ ร่วมมือกับคนอื่นและรู้จักผลัดกันเล่น ควบคุมอารมณ์ตนเองได้ เมื่อกังวลหรือตื่นเต้น หยุดเล่นและทำในสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องการให้ทำได้ ภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง

๓. การรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการเป็นการสื่อสารให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้รับทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินพัฒนาการ และจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพที่แตกต่างไปตามพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพัฒนาการแต่ละด้าน ที่สะท้อนมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง ๑๒ ข้อ ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

๓.๑ จุดมุ่งหมายการรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

- ๑) เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง พ่อ แม่ และผู้ปกครองใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริม และพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก
- ๒) เพื่อให้ผู้สอนใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- ๓) เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดใช้ประกอบในการกำหนดนโยบายวางแผนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๓.๒ ข้อมูลในการรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

๓.๒.๑ ข้อมูลระดับชั้นเรียน ประกอบด้วย เวลาเรียนแบบบันทึกการประเมินพัฒนาการตามหน่วยการจัดประสบการณ์ สมุดบันทึกผลการประเมินพัฒนาการประจำชั้น และสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน และสารนิเทศน์ที่สะท้อนการเรียนรู้ของเด็ก เป็นข้อมูลสำหรับรายงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และผู้ปกครอง ได้รับทราบความก้าวหน้า ความสำเร็จในการเรียนรู้ของเด็กเพื่อนำไปในการวางแผนกำหนดเป้าหมายและวิธีการในการพัฒนาเด็ก

๓.๒.๒ ข้อมูลระดับสถานศึกษา ประกอบด้วย ผลการประเมินมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง ๑๒ ข้อตามหลักสูตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลและสารสนเทศในการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนและคุณภาพของเด็ก ให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และแจ้งให้ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูล โดยผู้มีหน้าที่รับผิดชอบแต่ละฝ่ายนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเด็กให้เกิดพัฒนาการอย่างถูกต้อง เหมาะสม รวมทั้งนำไปจัดทำเอกสารหลักฐานแสดงพัฒนาการของผู้เรียน

๓.๒.๓ ข้อมูลระดับเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผลการประเมินมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง ๑๒ ข้อ ตามหลักสูตรเป็นรายสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลที่ศึกษานิเทศก์/ผู้เกี่ยวข้องใช้วางแผนและดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพเด็กและมาตรฐานการศึกษา

๓.๓ ลักษณะข้อมูลสำหรับการรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการ สถานศึกษาสามารถเลือกลักษณะข้อมูลสำหรับการรายงานได้หลายรูปแบบให้เหมาะสมกับวิธีการรายงานและสอดคล้องกับการให้ระดับผลการประเมินพัฒนาการโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของการรายงานและการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ของผู้รายงานแต่ละฝ่ายลักษณะข้อมูลมีรูปแบบ ดังนี้

๓.๓.๑ รายงานเป็นตัวเลข หรือค่าที่เป็นตัวแทนระดับคุณภาพพัฒนาการของเด็กที่เกิดจากการประมวลผล สรุปตัดสินข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการของเด็ก ได้แก่

- ระดับผลการประเมินพัฒนาการมี ๓ ระดับ คือ ๓ ๒ ๑
- ผลการประเมินคุณภาพ “ดี” “พอใช้” และ “ควรส่งเสริม”

๓.๓.๒ รายงานโดยใช้สถิติ เป็นรายงานจากข้อมูลที่เป็นตัวเลข หรือข้อความให้เป็นภาพแผนภูมิหรือเส้นพัฒนาการ ซึ่งจะแสดงให้เห็นพัฒนาการความก้าวหน้าของเด็กที่ดีขึ้น หรือควรได้รับการพัฒนาอย่างไร เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป

๓.๓.๓ รายงานเป็นข้อความ เป็นการบรรยายพฤติกรรมหรือคุณภาพที่ผู้สอนสังเกตพบ เพื่อรายงานให้ทราบว่าผู้เกี่ยวข้อง พ่อ แม่ และผู้ปกครองทราบว่าเด็กมีความสามารถ มีพฤติกรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรอย่างไร เช่น

- เด็กรับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นด้วยมือทั้ง ๒ ข้างได้โดยไม่ใช้ลำตัวช่วยและลูกบอลไม่ตกพื้น
- เด็กแสดงสีหน้า ท่าทางสนใจ และมีความสุขขณะทำงานทุกช่วงกิจกรรม
- เด็กเล่นและทำงานคนเดียวเป็นส่วนใหญ่
- เด็กจับหนังสือไม่กลับหัว เปิด และทำท่าทางอ่านหนังสือและเล่าเรื่องได้

๓.๔ เป้าหมายของการรายงาน

การดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย บุคลากรหลายฝ่ายร่วมมือประสานงานกันพัฒนาเด็กทางตรงและทางอ้อม ให้มีพัฒนาการ ทักษะ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องควรได้รับการรายงานผลการประเมินพัฒนาการของเด็กเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงาน ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย	การใช้ข้อมูล
ผู้สอน	-วางแผนและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเด็ก -ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนรู้
ผู้บริหารสถานศึกษา	-ส่งเสริมพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา
พ่อ แม่ และผู้ปกครอง	-รับทราบผลการประเมินพัฒนาการของเด็ก -ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งการดูแลสุขภาพอนามัยร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก
คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	-พัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา/หน่วยงานต้น สังกัด	-ยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและให้ความช่วยเหลือการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัด

๓.๕ วิธีการรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ สามารถดำเนินการ ได้ดังนี้

๓.๕.๑ การรายงานผลการประเมินพัฒนาการในเอกสารหลักฐานการศึกษา ข้อมูลจากแบบรายงาน สามารถใช้อ้างอิง ตรวจสอบ และรับรองผลพัฒนาการของเด็ก เช่น

- แบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการประจำชั้น
- แฟ้มสะสมงานของเด็กรายบุคคล
- สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน
- สมุดบันทึกสุขภาพเด็ก
- ฯลฯ

๓.๕.๒ การรายงานคุณภาพการศึกษาปฐมวัยให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ สามารถรายงานได้หลายวิธีเช่น

- รายงานคุณภาพการศึกษาปฐมวัยประจำปี
- จัดหมายส่วนตัว
- การให้คำปรึกษา
- การให้พบครูที่ปรึกษาหรือการประชุมเครือข่ายผู้ปกครอง
- การให้ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ของสถานศึกษา

ภารกิจของผู้สอนในการประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้น เกิดขึ้นในห้องเรียน และระหว่างการจัดกิจกรรมประจำวันและกิจวัตรประจำวัน ผู้สอนต้องไม่แยกการประเมินพัฒนาการออกจากการจัดประสบการณ์ตามตารางประจำวัน ควรมีลักษณะการประเมินพัฒนาการในชั้นเรียน (Classroom Assessment) ซึ่งหมายถึง กระบวนการและการสังเกต การบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน/กิจกรรมประจำวันตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ผู้สอนควรจัดทำข้อมูลหลักฐานหรือเอกสารอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นร่องรอยของการเจริญเติบโตพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย แล้วนำมาวิเคราะห์ตีความ บันทึกข้อมูลที่ได้จากการประเมินพัฒนาการว่าเด็กรู้อะไร สามารถทำอะไรได้ และจะทำต่อไปอย่างไร ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งนั้นการดำเนินการดังกล่าวเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน/กิจกรรมประจำวันและการจัดประสบการณ์เรียนรู้

ดังนั้น ข้อมูลที่เกิดจากการประเมินที่มีคุณภาพเท่านั้น จึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ตรงตามเป้าหมาย ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในหลักการ แนวคิด วิธีดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและออกแบบการประเมินพัฒนาการได้อย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานการประเมินพัฒนาการในชั้นเรียนที่มีความถูกต้อง ยุติธรรม เชื่อถือได้ มีความสมบูรณ์ครอบคลุมตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สะท้อนผลและสภาพความสำเร็จเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายของการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งในระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

๑. ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การประเมินพัฒนาการเด็กของผู้สอนระดับปฐมวัยจะมีขั้นตอนสำคัญๆ คล้ายคลึงกับการประเมินการศึกษาทั่วไป ขั้นตอนต่าง ๆ อาจปรับลด หรือเพิ่มได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและสอดคล้องกับการจัด

ประสบการณ์ หรืออาจสลับลำดับก่อนหลังได้บ้าง ขึ้นการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยสรุปควรมี ๖ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ที่สัมพันธ์กับหน่วยการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทั่วถึง

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมิน ในขั้นตอนนี้สิ่งที่ผู้สอนต้องทำคือ การกำหนดการประเมินได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละวัยของเด็กที่เกิดจากกาจัดประสบการณ์ในแต่ละ การจัดประสบการณ์ มากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ จุดประสงค์ย่อยของกิจกรรมตามตารางประจำวัน ๖ กิจกรรมหลัก หรือตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่กำหนด ผู้สอนต้องวางแผนและออกแบบวิธีการประเมินให้เหมาะสมกับกิจกรรม บางครั้งอาจใช้การสังเกตพฤติกรรม การประเมินผลงาน/ชิ้นงาน การพูดคุยหรือสัมภาษณ์เด็ก เป็นต้น ทั้งนี้วิธีการที่ผู้สอนเลือกใช้ต้องมีความหมายหลากหลาย หรือมากกว่า ๒ วิธีการ

ขั้นตอนที่ ๓ การสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การประเมิน ในขั้นตอนนี้ ผู้สอนจะต้องกำหนดเกณฑ์การ ประเมินพัฒนาการให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่จะประเมินในขั้นตอนที่ ๒ อาจใช้แนวทางการกำหนดเกณฑ์ที่ กล่าวมาแล้วข้างต้นในส่วนที่ ๒ เป็นเกณฑ์การประเมินแยกส่วนของแต่ละพฤติกรรมและเกณฑ์สรุปผลการ ประเมิน พร้อมกับจัดทำแบบบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมตามสภาพที่พึงประสงค์ของแต่ละหน่วยจัดประสบการณ์นั้น ๆ

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนออกแบบ/วางแผนและทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม การพูดคุยหรือการสัมภาษณ์เด็ก หรือการประเมินผลงาน/ชิ้นงานของเด็กอย่างเป็นระบบ เพื่อรวบรวมข้อมูลพัฒนาการของเด็กให้ทั่วถึงครบทุกคน สอดคล้องและตรงประเด็นการประเมินที่วางแผนไว้ในขั้นตอนที่ ๔ บันทึกลงในเครื่องมือที่ผู้สอนพัฒนาหรือจัดเตรียมไว้

การบันทึกผลการประเมินพัฒนาการตามสภาพที่พึงประสงค์ของแต่ละหน่วยจัดประสบการณ์นั้น ผู้สอนเป็นผู้ประเมินเด็กเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม อาจให้ระดับคุณภาพ ๓ หรือ ๒ หรือ ๑ หรือให้คำสำคัญที่เป็นคุณภาพ เช่น ดี พอใช้ ควรส่งเสริม ก็ได้ ทั้งนี้ควรเป็นระบบเดียวกันเพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการประเมินพัฒนาการเด็ก ในระยะต้นควรเป็นการประเมินเพื่อความก้าวหน้าไม่ควรเป็นการประเมินเพื่อตัดสินพัฒนาการเด็ก หากผลการประเมินพบว่า เด็กอยู่ในระดับ ๑ พฤติกรรมหนึ่งพฤติกรรมใดผู้สอนต้องทำความเข้าใจว่าเด็กคนนั้นมีพัฒนาการเร็วหรือช้า ผู้สอนจะต้องจัดประสบการณ์ส่งเสริมในหน่วยจัดประสบการณ์ต่อไปอย่างไร ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการในแต่ละหน่วยจัดประสบการณ์ของผู้สอน จึงเป็น **การสะสมหรือรวบรวมข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการของเด็ก**รายบุคคล หรือรายกลุ่มนั่นเอง เมื่อผู้สอนจัดประสบการณ์ครบทุกหน่วยจัดประสบการณ์ตามที่วิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีของแต่ละภาคเรียน

ขั้นตอนที่ ๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล ในขั้นตอนนี้ ผู้สอนที่เป็นผู้ประเมิน ควรดำเนินการ ดังนี้

๑) การวิเคราะห์และแปลผลการประเมินพัฒนาการเมื่อสิ้นสุดหน่วยจัดประสบการณ์ ผู้สอนจะบันทึกผลการประเมินพัฒนาการของเด็กลงในแบบบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมตามสภาพที่พึงประสงค์ของหน่วยการจัดประสบการณ์หน่วยที่ ๑ จนถึงหน่วยสุดท้ายของภาคเรียน

๒) การวิเคราะห์และแปลผลการประเมินประจำภาคเรียนหรือภาคเรียนที่ ๒ เมื่อสิ้นปีการศึกษา ผู้สอนจะนำผลการประเมินพัฒนาการสะสมที่รวบรวมได้จากทุกหน่วยการเรียนรู้สรุปลงในสมุดบันทึกผลประเมินพัฒนาการประจำชั้น และสรุปผลพัฒนาการรายด้านทั้งชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ ๖ การสรุปรายงานผลและการนำข้อมูลไปใช้ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนซึ่งเป็นครูประจำชั้นจะสรุปผลเพื่อตัดสินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นรายตัวบ่งชี้รายมาตรฐานและพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน เพื่อนำเสนอผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการตัดสิน และแจ้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมกับครูประจำชั้นจะจัดทำรายงานผลการประเมินประจำตัวนักเรียน นำข้อมูลไปใช้สรุปผลการประเมินคุณภาพเด็ก ของระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ ๒ หรือเมื่อสิ้นปีการศึกษา

รายละเอียดการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์การเรียนรู้รายปีในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยมาตรวจสอบความถี่ของตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ว่าเกิดขึ้นกับเด็กตามหน่วยการจัดประสบการณ์เรียนรู้ใดบ้าง

ขั้นตอนที่ ๑.๑ การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ ๑.๒ ตรวจสอบความถี่เพื่อตรวจสอบจำนวนครั้งของตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ว่าวางแผนให้เกิดพัฒนาการในหน่วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ใดบ้างจากหลักสูตรสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ ๒ กำหนดสิ่งที่ประเมินและวิธีการประเมิน โดยกำหนดสภาพที่พึงประสงค์ที่วิเคราะห์ไว้ในขั้นตอนที่ ๑.๒ มากำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ใน ๖ กิจกรรมหลัก

๒.๑ การเขียนหรือกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการจัดประสบการณ์

๒.๒ การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ ๓ การสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การประเมิน ผู้สอนจะต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินพัฒนาการเด็กให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่จะประเมินตามแผนการจัดกิจกรรม พร้อมทำเกณฑ์การประเมินและสรุปผลการประเมิน พร้อมจัดทำแบบบันทึกผลหลังสอนประจำหน่วยการจัดประสบการณ์

ขั้นตอนที่ ๔ การดำเนินการเป็นการรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนนี้ ผู้สอนที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมของเด็กรายบุคคล รายกลุ่ม การพูดคุยหรือสัมภาษณ์เด็ก หรือการประเมินผลงานชิ้นงานของเด็กอย่างเป็นระบบ ไปพร้อม ๆ กับกิจกรรมให้เด็ก เพื่อรวบรวมข้อมูลพัฒนาการของเด็กทุกคน และบันทึกลงแบบบันทึกผลหลังสอนประจำหน่วยการจัดประสบการณ์ ที่จัดเตรียมไว้

ขั้นตอนที่ ๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลเมื่อสิ้นสุดหน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนจะตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของผลการประเมินในแบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการของเด็กหลังการจัดประสบการณ์ลงในแบบบันทึกผลหลังการจัดประสบการณ์ประจำหน่วยการจัดประสบการณ์ และเก็บสะสมเพื่อนำได้สรุปผลในการตัดสินพัฒนาการเด็กในภาพรวมเมื่อสิ้นปีการศึกษา โดยผู้สอนจะนำผลการประเมินพัฒนาการสะสมที่รวบรวมไว้ทุกหน่วยการเรียนรู้ มาสรุปลงในสมุดบันทึกผลการประเมินพัฒนาการประจำชั้นและสรุปผลพัฒนาการรายด้านทั้งชั้นเรียน ทั้งนี้การสรุปผลการประเมินพัฒนาการ ผู้สอนควรใช้ ฐานนิยม (Mode) จึงเหมาะสมและสอดคล้องกับการประเมินมากที่สุด ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ขั้นตอนที่ ๖ การสรุปรายงานผลและการนำข้อมูลไปใช้ ครูประจำชั้นจะสรุปผลเพื่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นรายตัวบ่งชี้ รายมาตรฐานและพัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน และรายงานต่อผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการตัดสินและแจ้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมกับครูประจำชั้นจะจัดทำรายงานผลการประเมินพัฒนาการของเด็กรายบุคคล รายภาค และรายปีต่อผู้ปกครองในสมุดรายงานประจำตัวเด็กนักเรียน

การบริหารจัดการหลักสูตร

การนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพตามจุดหมายของ หลักสูตร ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรในระบบสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้สอน พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง และชุมชน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็ก

๑. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยในระบบสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาท ดังนี้

- ๑.๑ ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและมีวิสัยทัศน์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย
- ๑.๒ คัดเลือกบุคลากรที่ทำงานกับเด็ก เช่น ผู้สอน พี่เลี้ยง อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงคุณสมบัติหลักของบุคลากร ดังนี้
 - ๑.๒.๑ มีวุฒิทางการศึกษาด้านการอนุบาลศึกษา การศึกษาปฐมวัย หรือผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - ๑.๒.๒ มีความรักเด็ก จิตใจดี มีอารมณ์ขันและใจเย็น ให้ ความเป็นกันเองกับเด็กอย่างเสมอภาค
 - ๑.๒.๓ มีบุคลิกของความเป็นผู้สอน เข้าใจและยอมรับธรรมชาติของเด็กตามวัย
 - ๑.๒.๔ พุดจาสุภาพเรียบร้อย ชัดเจนเป็นแบบอย่างได้
 - ๑.๒.๕ มีความเป็นระเบียบ สะอาด และรู้จักประหยัด
 - ๑.๒.๖ มีความอดทน ขยัน ซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่และ การปฏิบัติต่อเด็ก
 - ๑.๒.๗ มีอารมณ์ร่วมกับเด็ก รู้จักรับฟัง พิจารณาเรื่องราวปัญหาต่าง ๆ ของเด็กและตัดสินปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลด้วยความ เป็นธรรม
 - ๑.๒.๘ มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์
- ๑.๓ ส่งเสริมการจัดบริการทางการศึกษาให้เด็กได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง และเสมอภาค และปฏิบัติการรับเด็กตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ๑.๔ ส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้ปฏิบัติงานกับเด็กพัฒนาตนเองมีความรู้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
- ๑.๕ เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยร่วมให้ความเห็นชอบ กำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กทุกช่วงอายุ
- ๑.๖ สร้างความร่วมมือและประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

๑.๗ จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับตัวเด็ก งานวิชาการหลักสูตร อย่างเป็นระบบและมีการ
ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา

๑.๘ สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมตลอดจนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อ
การเรียนรู้

๑.๙ นิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร โดยจัดให้มีระบบนิเทศภายในอย่างมีระบบ

๑.๑๐ กำกับติดตามให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาและนำผลจากการประเมินไปใช้ในการ
พัฒนาคุณภาพเด็ก

๑.๑๑ กำกับ ติดตาม ให้มีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อนำผลจากการประเมินมา
ปรับปรุงและพัฒนาสาระของหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก บริบทสังคมและให้มีความ
ทันสมัย

๒. บทบาทผู้สอนปฐมวัย

การพัฒนาคุณภาพเด็กโดยถือว่าเด็กมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้
เด็กสามารถพัฒนาตนตามธรรมชาติ สอดคล้องกับพัฒนาการและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญ
ยิ่งที่จะทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงควรมีบทบาท / หน้าที่ ดังนี้

๒.๑ บทบาทในฐานะผู้เสริมสร้างการเรียนรู้

๒.๑.๑ จัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กที่เด็กกำหนดขึ้นด้วยตัวเองและผู้สอนกับ
เด็กร่วมกันกำหนด โดยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทุกด้าน

๒.๑.๒ ส่งเสริมให้เด็กใช้ข้อมูลแวดล้อม ศักยภาพของตัวเด็ก และหลักทางวิชาการในการ
ผลิตกระทำ หรือหาคำตอบในสิ่งที่เด็กเรียนรู้อย่างมีเหตุผล

๒.๑.๓ กระตุ้นให้เด็กร่วมคิด แก้ปัญหา ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองด้วยวิธีการศึกษาที่
นำไปสู่การใฝ่รู้ และพัฒนาตนเอง

๒.๑.๔ จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สร้างเสริมให้เด็กทำกิจกรรมได้
เต็มศักยภาพและความแตกต่างของเด็กแต่ละบุคคล

๒.๑.๕ สอดแทรกการอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้
และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

๒.๑.๖ ใช้กิจกรรมการเล่นเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๗ ใช้ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและเด็กในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน
อย่างสม่ำเสมอ

๒.๑.๘ จัดการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงและนำผลการประเมินมา
ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพเด็กเต็มศักยภาพ

๒.๒ บทบาทในฐานะผู้ดูแลเด็ก

๒.๒.๑ สังเกตและส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม
และ สติปัญญา

๒.๒.๒ ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

๒.๒.๓ ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่น มีความภูมิใจในตนเองและกล้าแสดงออก
๒.๒.๔ ฝึกการเรียนรู้หน้าที่ ความมีวินัย และการมีนิสัยที่ดี
๒.๒.๕ จำแนกพฤติกรรมเด็กและสร้างเสริมลักษณะนิสัยและแก้ปัญหาเฉพาะบุคคล
๒.๒.๖ ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

๒.๓ บทบาทในฐานะนักพัฒนาเทคโนโลยีการสอน

๒.๓.๑ นำนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการสอนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

๒.๓.๒ ใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่เด็ก

๒.๓.๓ จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร / กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

๒.๓.๔ พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณลักษณะของผู้ใฝ่รู้มีวิสัยทัศน์และทันสมัยทันเหตุการณ์ในยุคของข้อมูลข่าวสาร

๒.๔ บทบาทในฐานะผู้บริหารหลักสูตร

๒.๔.๑ ทำหน้าที่วางแผนกำหนดหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้

๒.๔.๒ จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ทั้งกายและใจ เปิดโอกาสให้เด็กเล่น/ทำงาน และเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

๒.๔.๓ ประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

๓. บทบาทของพ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการศึกษาที่จัดให้แก่เด็กที่ผู้สอนและพ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องสื่อสารกันตลอดเวลา เพื่อความเข้าใจตรงกันและพร้อมร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ดังนั้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๓.๑ มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาและให้ความเห็นชอบ กำหนดแผนการเรียนรู้ของเด็กกับผู้สอนและเด็ก

๓.๒ ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กตามศักยภาพ

๓.๓ เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ จัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้

๓.๔ สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น

๓.๕ อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก

๓.๖ ป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตลอดจนส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยประสานความร่วมมือกับผู้สอน ผู้เกี่ยวข้อง

๓.๗ เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมี คุณธรรมนำไปสู่ การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้

๓.๘ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กและในการประเมินการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา

๔. บทบาทของชุมชน

การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้ชุมชนมีบทบาทใน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อ ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ดังนั้น ชุมชนจึงมีบทบาทในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

๔.๑ มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา สมาคม / ชมรมผู้ปกครอง

๔.๒ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการของ สถานศึกษา

๔.๓ เป็นศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ให้เด็กได้เรียนรู้และมีประสบการณ์จากสถานการณ์ จริง

๔.๔ ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา

๔.๕ ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของ ชาติ

๔.๖ ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของ ชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

๔.๗ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทำหน้าที่เสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (เด็กอายุ ๓ – ๖ ปี)

สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะสามารถนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปปรับใช้ได้ ทั้งในส่วน ของโครงสร้างหลักสูตร สารการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ และการประเมินพัฒนาการให้เหมาะสมกับสภาพ บริบท ความต้องการ และศักยภาพของเด็กแต่ละประเภทเพื่อพัฒนาให้เด็กมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดโดยดำเนินการดังนี้

๑. เป้าหมายคุณภาพเด็ก หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องใช้ในการพัฒนาเด็ก สถานศึกษาหรือผู้จัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ สามารถเลือกหรือปรับใช้ ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาเด็ก เพื่อนำไปทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลแต่ยังคงไว้ซึ่งคุณภาพพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

๒. การประเมินพัฒนาการ จะต้องคำนึงถึงปัจจัยความแตกต่างของเด็ก อาทิ เด็กที่พิการอาจต้องมีการปรับการประเมินพัฒนาการที่เอื้อต่อสภาพเด็ก ทั้งวิธีการเครื่องมือที่ใช้ หรือกลุ่มเด็กที่มีจุดเน้นเฉพาะด้าน

การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑

การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ มีความสำคัญอย่างยิ่ง บุคลากรทุกฝ่ายจะต้องให้ความสนใจต่อการช่วยลดช่องว่างของความไม่เข้าใจในการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน ตัวเด็ก ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆทั้งระบบ การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ จะประสบผลสำเร็จได้ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการเชื่อมต่อโดยเฉพาะระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในช่วงอายุ ๓ – ๖ ปี กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยต้องศึกษาหลักสูตรทั้งสองระดับ เพื่อทำความเข้าใจ จัดระบบการบริหารงานด้านวิชาการที่จะเอื้อต่อการเชื่อมโยงการศึกษาโดยการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมต่อการศึกษา ดังตัวอย่างกิจกรรมต่อไปนี้

๑.๑ จัดประชุมครูระดับปฐมวัยและครูระดับประถมศึกษา ร่วมกันสร้างรอยเชื่อมต่อของหลักสูตรทั้งสองระดับให้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษาเพื่อครูทั้งสองระดับจะได้เตรียมการสอนให้สอดคล้องกับเด็กวัยนี้

๑.๒ จัดหาเอกสารด้านหลักสูตรและเอกสารทางวิชาการของทั้งสองระดับมาไว้ให้ครูและบุคลากรอื่น ๆ ได้ศึกษาทำความเข้าใจ อย่างสะดวกและเพียงพอ

๑.๓ จัดกิจกรรมให้ครูทั้งสองระดับมีโอกาสดูแลแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ ที่ได้รับการอบรม ดูงาน ซึ่งไม่ควรจัดให้เฉพาะครูในระดับเดียวกันเท่านั้น

๑.๔ จัดเอกสารเผยแพร่ตลอดจนกิจกรรมสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

๑.๕ จัดให้มีการพบปะ หรือการทำกิจกรรมร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ในระหว่างที่เด็กอยู่ในระดับปฐมวัย เพื่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง จะได้สร้างความเข้าใจและสนับสนุนการเรียนรู้ การสอนของบุตรหลานตนได้อย่างถูกต้อง

๑.๖ จัดกิจกรรมให้ครูทั้งสองระดับได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับพ่อแม่ ผู้ปกครองและเด็กในบางโอกาส

๑.๗ จัดกิจกรรมปฐมนิเทศพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างน้อย ๒ ครั้ง คือ ก่อนเด็กเข้าเรียนระดับปฐมวัยศึกษา และก่อนเด็กจะเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้าใจ การศึกษาทั้งสองระดับและให้ความร่วมมือในการช่วยเด็กให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ดี

๒. ครูระดับปฐมวัย

ครูระดับปฐมวัย นอกจากจะต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กของตนแล้ว ควรศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และสร้างความเข้าใจให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองและบุคลากรอื่นๆ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวก่อนเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยครูอาจจัดกิจกรรมดังตัวอย่างต่อไปนี้

๒.๑ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อส่งต่อครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งจะทำให้ครูระดับประถมศึกษาสามารถใช้ข้อมูลนั้นช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวเข้ากับการเรียนรู้ใหม่ต่อไป

๒.๒ พูดคุยกับเด็กถึงประสบการณ์ที่ดีๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

๒.๓ จัดให้เด็กได้มีโอกาสทำความรู้จักกับครูตลอดจนสภาพแวดล้อม บรรยากาศของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาเดียวกันหรือสถานศึกษาอื่น

๓. ครูระดับประถมศึกษา

ครูระดับประถมศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจในพัฒนาการเด็กปฐมวัยและมีเจตคติที่ดีต่อการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของตนให้ต่อเนื่องกับการพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัย ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

๓.๑ จัดกิจกรรมให้เด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครอง มีโอกาสได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกับครูและห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ก่อนเปิดภาคเรียน

๓.๒ จัดสภาพห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับห้องเรียนระดับปฐมวัย โดยจัดให้มีมุมประสบการณ์ภายในห้อง เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมได้อย่างอิสระเช่น มุมหนังสือ มุมของเล่น มุมเกมการศึกษา เพื่อช่วยให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้ปรับตัวและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

๓.๓ จัดกิจกรรมร่วมกันกับเด็กในการสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติตน

๓.๔ เผยแพร่ข่าวสารด้านการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน

๔. พ่อแม่ ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา

พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาต้องทำความเข้าใจหลักสูตรของการศึกษาทั้งสองระดับ และเข้าใจว่าถึงแม้เด็กจะอยู่ในระดับประถมศึกษาแล้วแต่เด็กยังต้องการความรักความเอาใจใส่ การดูแลและการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากระดับปฐมวัย และควรให้ความร่วมมือกับครูและสถานศึกษาในการช่วยเตรียมตัวเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวได้เร็วยิ่งขึ้น

การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน

การจัดสถานศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคม ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรง โดยเฉพาะสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาในระดับนี้ ดังนั้น เพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมจำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน การวางแผน และดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษาและระบบการประกันคุณภาพที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั้ง หน่วยงานภายในและภายนอกตั้งแต่ระดับชาติ เขตพื้นที่ทุกระดับละทุกอาชีพ การกำกับดูแลประเมินผลต้องมีการ รายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากรายงานผลมาจัดทำแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป